

国立国会図書館蔵

憲法改正草案の検討と批判

憲法改正草案

憲法改正草案の検討と批判

憲法改正草案

憲法改正草案の検討と批判

憲法改正草案

憲法改正草案

กรมพระ ตำรวรากรมการ

อำนวยการจัดการ สำนักรับต้นกรังการ

ในวังพระมหากษัตริย์ สำนักรับต้นกรังการ

วรรณคดีภาษาไทย สำนักรับต้นกรังการ

กรมพระ ตำรวรากรมการ

ก.ม.ส.

โคลงเรื่องรามเกียรติ์
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงพระราชนิพนธ์
จารึกที่พระระเบียงวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

พิมพ์ในงานฉลองอายุ
เจ้าจอมมารดาอ่อน รัชกาลที่ ๕ ท.จ.ว. จ.ป.ร ๒, ว.ป.ร ๒,
เมษายน พ.ศ. ๒๔๗๐

พิมพ์ที่โรงพิมพ์โสภณพิพรรฒธนากร

เลขที่ ๑๔,

เลขหมู่ ๗, ๓๕

ชื่อหนังสือ

NATIONAL LIBRARY OF THAILAND

31111005350440

เจ้าจอมมารดาอ่อน รัชกาลที่ ๕ ท.จ.ว., จ.ป.ร. ๒, ว.ป.ร. ๒,

คำนำ

พระเจ้าฟ้างוע พระองค์เจ้าหญิงอรประพันธ์ว่าไฟ พระองค์เจ้าหญิงอภัยสุริยาภา ทรงพระปรารภว่า ในเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๗๐ นี้ จะทรงบำเพ็ญพระกุศลสนองพระคุณเจ้าจอมมารคำอ่อน ตลอดอายุ ๖๐ ปี มีพระประสงค์จะพิมพ์หนังสือมีตรพลับ เป็นของถวาย แลประทานแจกในงานนั้นสักเรื่องหนึ่ง และใครได้หนังสือซึ่งเป็นพระราชนิพนธ์สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง ขอให้ราชบัณฑิตยสถานช่วยเลือกหา เรื่องหนังสือและจัดการพิมพ์ถวาย ข้าพเจ้าเลือกเรื่องหนังสือ หาพระราชนิพนธ์สมเด็จพระพุทธเจ้าหลวง ซึ่งทรงไว้เป็นเรื่องหนึ่งต่างหาก แลยังไม่เคยพิมพ์นั้น ในเวลานั้นในหอพระสมุดฯ หามิได้ จึงได้เลือกพระราชนิพนธ์โคลงเรื่องรามเกียรติ์ซึ่งจารึกไว้ในวัดพระศรีรัตนศาสดาราม ซึ่งยังไม่เคยคัดลอกพิมพ์ต่างหากเฉพาะพระราชนิพนธ์ พิมพ์ถวาย ตามประสงค์

พระวะเบียงวัดพระศรีรัตนศาสดารามเขียนภาพเรื่องรามเกียรติ์มาแต่แรกสร้างเมื่อในรัชกาลที่ ๑ มาเขียนใหม่เมื่อในรัชกาลที่ ๓ ครั้งหนึ่งถึงรัชกาลที่ ๔ จะโปรดฯ ให้เขียนซ่อมหรือเขียนใหม่ที่เกี่ยวข้องไม่ทราบแน่แต่การค้างอยู่ มาเขียนสำเร็จในตอนต้นรัชกาลที่ ๕ อีกครั้งหนึ่ง ครั้นเมื่อใกล้จะถึง พ.ศ. ๒๔๒๕ อันเป็นอภิลักขิตสมัยอายุพระนครอมรรัตนโกสินทรครบ ๓๐๐ ปี พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวโปรดฯ ให้บูรณะ

ปฏิสังขรณ์วัดพระศรีรัตนศาสดารามทั้งพระอาราม แลทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้สมเด็จพระราชบิดาบรมพงศาภิมุข เมือยังเสด็จดำรงพระยศเป็นสมเด็จพระเจ้าน้องยาเธอเจ้าฟ้าฯ กรมพระภาณุพันธุวงศ์วรเดช เป็นแม่กองจัดการเขียนภาพเรื่องราวเกียรติพระระเบียงวัดพระศรีรัตนศาสดารามใหม่อีกครั้งหนึ่ง และในครั้งนั้นสมเด็จพระพุทธเจ้าหลวงโปรดให้ขบ.เวงพระบรมวงศานุวงศ์ข้าราชการ ตลอดจนพระภิกษุสงฆ์ซึ่งเป็นกวีมีชื่อเสียงช่วยกันแต่งโคลงเรื่องราวเกียรติ กำหนดพระระเบียงห้องละ ๒๘ โคลงรวมเป็นโคลง ๔๘๔ บท แล้วจารึกศิลาไว้ตามเส้าพระระเบียง การแต่งโคลงนั้นในส่วนพระองค์ก็ทรงพระราชนิพนธ์พระราชทาน ๘ ห้อง เป็นโคลง ๒๒๔ บท ซึ่งได้คิดมาพิมพ์ไว้ในสมุดเล่มนี้

เดิมข้าพเจ้ามีความประสงค์อย่างหนึ่งเนื่องต่อการพิมพ์โคลงพระราชนิพนธ์รวมเกียรติในสมุดเล่มนี้ นี้กว่าถ้าได้จำลองรูปภาพเรื่องราวเกียรติตอนที่ทรงพระราชนิพนธ์โคลงมาพิมพ์ไว้ด้วยก็จะดี แต่เมื่อไปตรวจดูรูปภาพซึ่งเขียนไว้ที่พระระเบียงวัดพระศรีรัตนศาสดาราม เวลาผ่านไปฉาผนังชำรุดเสียมาก จะจำลองเอามาพิมพ์คงประสงค์ไม่ได้หมดแต่กันก็เสียกาย จึงคิดอีกอย่างหนึ่งว่าภาพเรื่องราวเกียรตินี้มีฝีมือช่างหลายชาติหลายยุคได้เขียนไว้ แม้ในประเทศสยามนี้เอง ฝีมือก็ต่างกันเป็นหลายแบบหลายชั้น น่าจะเลือกรูปภาพเรื่องราวเกียรติฝีมือต่าง ๆ กันมารวบรวมพิมพ์ไว้ก็เห็นจะมีผู้ชอบกันมาก จึงได้วานศาสตราจารย์ ยอชเชเคส์ ให้ค้นสมุดตำราภาพรวมเกียรติต่างประเทศ ส่วนข้าพเจ้าเองหาภาพรวมเกียรติที่เขียนในประเทศนี้รวบรวมให้โรงเรียนเพาะช่างทำรูป

ก
พิมพ์ไว้ในสมุดเล่มนี้ด้วย หวังใจว่าท่านทั้งหลายที่ใคร่หนังสือนี้ไป
จะพอใจดู

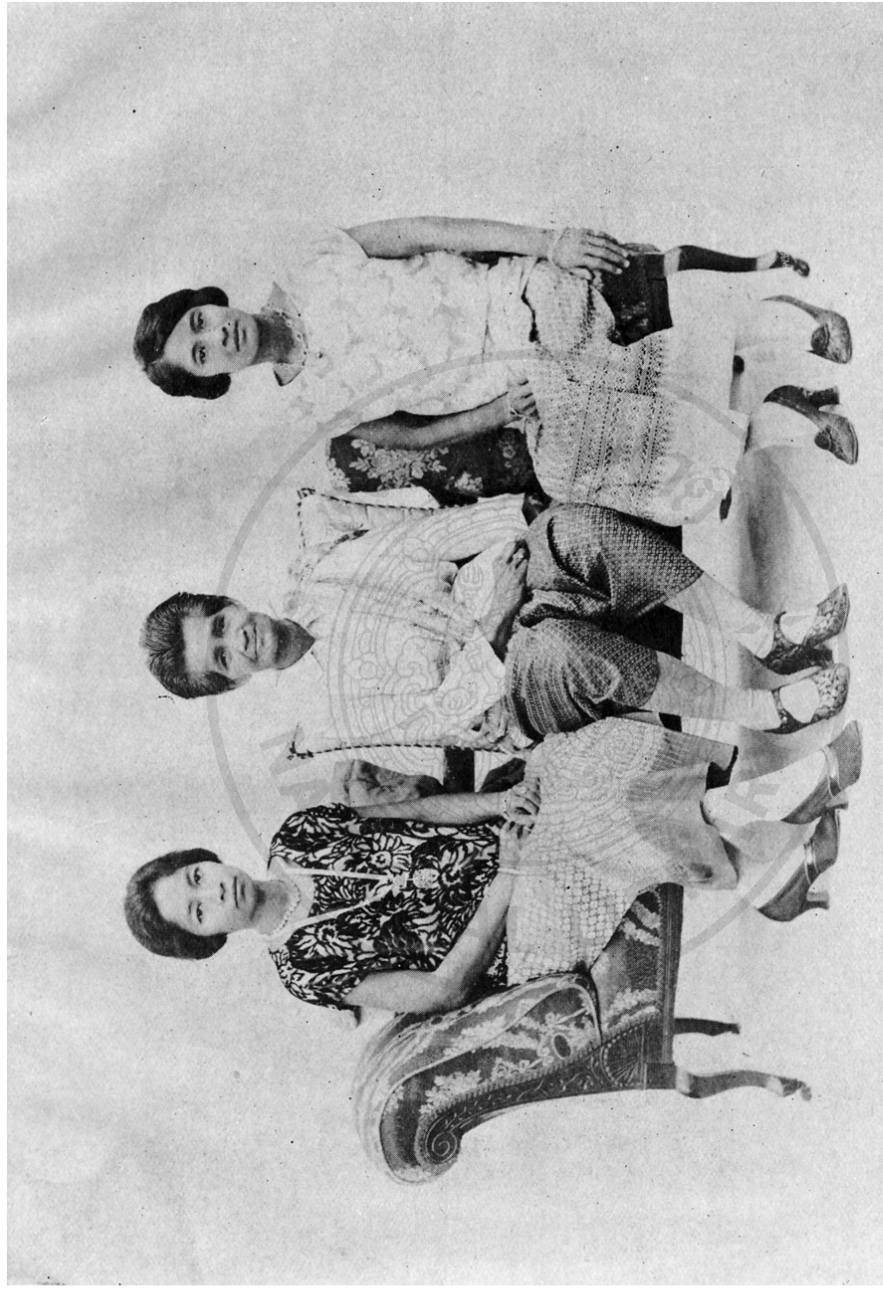
ราชบัณฑิตยสภาขอถือ โอกาสนี้อัญมรแต่คุณจอมมารทาดอน
ขอให้เจริญชนมสุขสิริสวัสดิ์พิพัฒน์มงคลทุกประการ กับขออนุโมทนา
ในพระกตเวทิตาคุณแห่งพระเจ้าฟ้างโฮงทั้งสองพระองค์ด้วย

๑๖ ธ.ค. ๒๔๗๐

นายกราชบัณฑิตยสภา

วันที่ ๑๗ ธันวาคม พระพุทธศักราช ๒๔๗๐

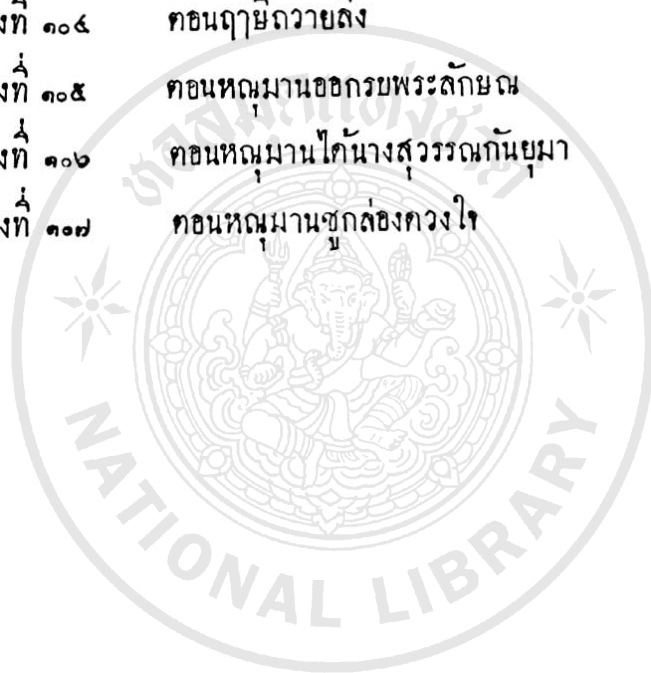

เจ้าจอมมารดาอ่อน กับ พระเจ้าฟ้าง Thao
 พระองค์เจ้าอรประพันธ์ราไพ ข้างซ้าย คุณจอมมารดา
 พระองค์เจ้าอดิศัยสุริยาภา ข้างขวา คุณจอมมารดา

สารบาารพ์

ห้องที่ ๘๐	คณทศกัณฐ์ทำพิธิอุมงค์	หน้า ๓
ห้องที่ ๘๔	คณทณูมานเข้าห้องวานรินทร	,, ๗
ห้องที่ ๓๐๒	คณนางมณโฑทงน้ำทิพย์	,, ๓๓
ห้องที่ ๓๐๓	คณทศกัณฐ์ชาคเคียรชาคกร	,, ๓๘
ห้องที่ ๓๐๔	คณฤยัถวายลึง	,, ๒๕
ห้องที่ ๓๐๕	คณทณูมานออกกรวยพระลักษณ	,, ๓๓
ห้องที่ ๓๐๖	คณทณูมานไ้ค่นางสุวรรณกัณษมา	,, ๓๗
ห้องที่ ๓๐๗	คณทณูมานชกล่องทวงใจ	,, ๔๓

สารบา^รพ^รูป

ภาพรวมเกียรติ ^๕ แบบอินเคียโยราณ	
^๕ เรื่องทรงทศกัณฐ์ยกเขาไกรลาส	หน้า ๓
ภาพรวมเกียรติ ^๕ แบบอินเคียช ^๕ รย ^๕ น	
^๕ เรื่องพระรามให้หนุมานไปถวายเป็น	,, ๓
ภาพรวมเกียรติ ^๕ แบบชวาโยราณ ^๕ เรื่องพระรามยกศร	,, ๗
ภาพรวมเกียรติ ^๕ แบบชวาเกาะขาล	
^๕ เรื่องตอนศร ^๕ พร ^๕ กับ ^๕ ก ^๕ ม ^๕ ก ^๕ ณ ^๕ ฐ ^๕	,, ๗
ภาพรวมเกียรติ ^๕ แบบชอมโยราณ	
^๕ เรื่องศึกพระรามรบทศกัณฐ์	,, ๓๓
ภาพรวมเกียรติ ^๕ แบบเชมร ^๕ ย ^๕ น	
^๕ เรื่องทรงพระรามรบทศกัณฐ์	,, ๓๓
ภาพรวมเกียรติ ^๕ แบบไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา	
^๕ เรื่องประวัติหนุมาน ถ่ายจากตู้ลายรดน้ำในหอพระสมุก	,, ๓๘
ภาพรวมเกียรติ ^๕ แบบไทยสมัยรัชกาลที่ ๑	
^๕ เรื่องอินทรีชิตแฉลงศรพรมาสคร ถ่ายจากลัษแฉ	
^๕ ลายรดน้ำอยู่ในพิพิธภัณฑสถาน	,, ๒๕
ภาพรวมเกียรติ ^๕ แบบไทยสมัยรัชกาลที่ ๓	
^๕ เรื่องตอนอินทรีชิตแฉลงศรพรมาสคร ถ่ายจากบานมุก	
^๕ พระอุโบสถวัดพระเชตุพน	,, ๓๓

ภาพรวมเกียรติยศ ไทยสมัยรัชกาลที่ ๕

เรื่องทรงพระราชมรดกศักดิ์สิทธิ์ราชวงศ์ทิพย์ ถ้ายาก

พระระเบียงวัดพระศรีรัตนศาสดาราม หน้า ๓๗

ภาพรวมเกียรติยศ เขียนตามความคึกคึกที่เมืองปารีส

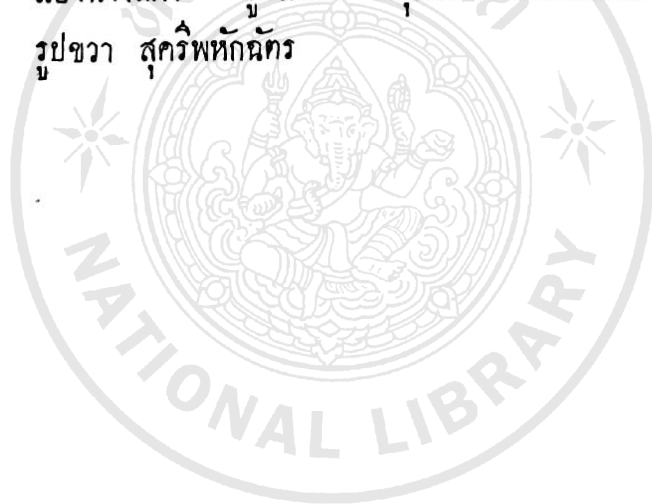
รูปซ้าย ทศกัณฐ์รบกับนกกาย รูปกลาง มารีคแปลง
เป็นนาง รูปขวา พระราชมรดกศักดิ์สิทธิ์ราชวงศ์ทิพย์ ๖๓

ภาพรวมเกียรติยศ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว

โปรดฯ ให้เขียนเลียนรูปฝรั่ง รูปซ้าย นกกาย

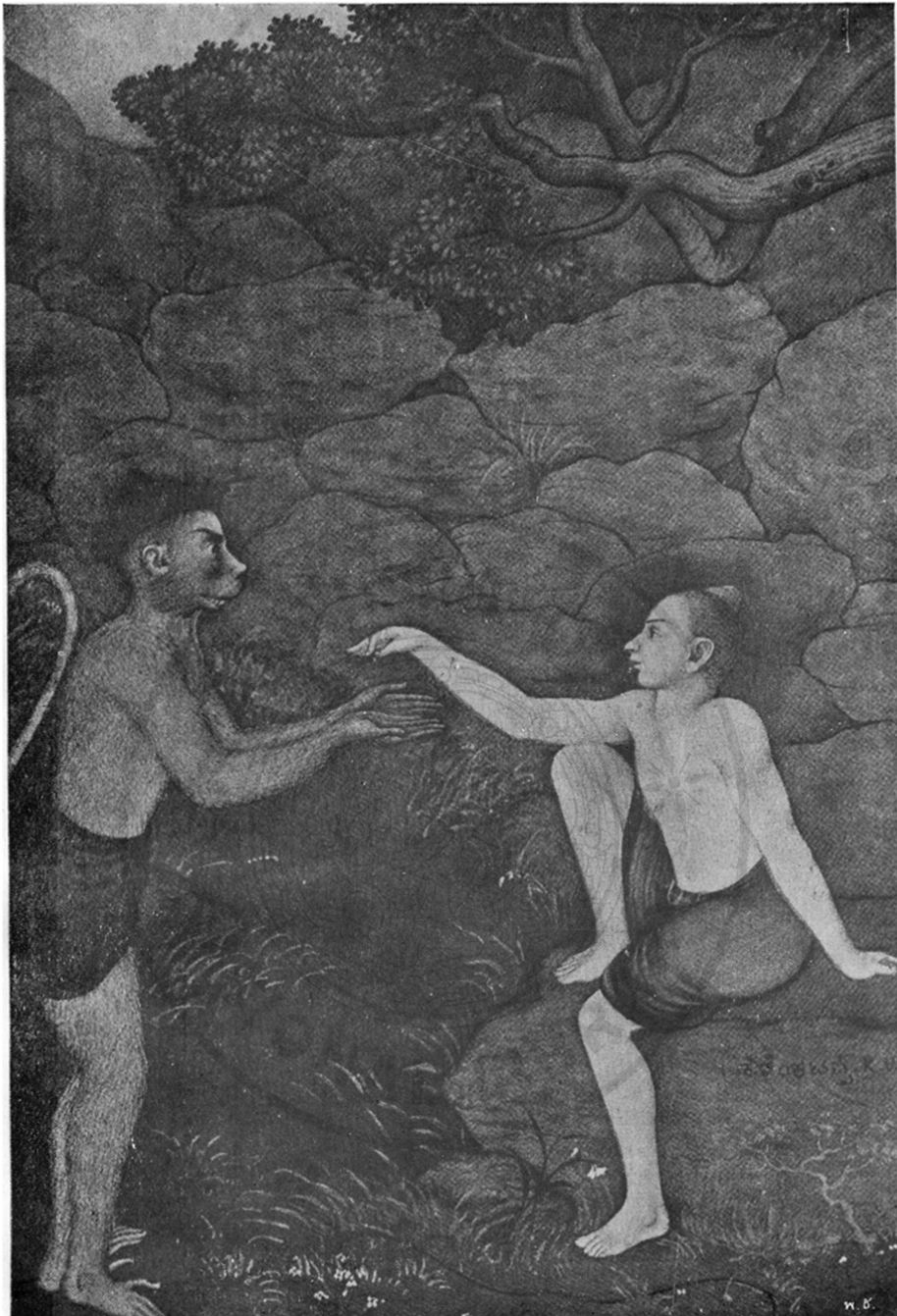
แย่งนางสีดา รูปกลาง หนุมานหักคอช้างอินทรชิต

รูปขวา สคริปต์หักค้อน ๖๓

ภาพรามเกียรติ์ แบบอินเดียโบราณ
เรื่องตรงทศกัณฐ์ยกเขาไกรลาส

ภาพรามเกียรติ์ แบบอินเดียปัจจุบัน
เรื่องตรงพระรามให้หนุมานไปถวายนาง

โคลงเรื่องรามเกียรติ์
พระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว
ทรงพระราชนิพนธ์
จารึกอยู่ที่เสาพระระเบียงวัดพระศรีรัตนศาสดาราม

ห้องที่ ๙๐

ตอนทศกัณฐ์ทำพิธีอุ้มงศ์

๑ ทศพัศกรทราบดีกแพ	แต่สา รันต์เซย
เสียดหานักดา	เกิดร้าง
ตระลึงรฤกษา	ไโดยรำ รักแซ
หาเลศสลายล้าง	เหล่าเสียนศึกไฉน ฯ
๑ ไพรีมีฤทธิด้วย	ศัสตรา
เอาเวทต่อเกชา	จึงไต่
คิดพลางสั่งเปาวนา	สุรสฤษดิ์ การแซ
ขุนราพณ์ทราบดีกแพ	รับถ้อยเกณฑ์พล ฯ
๑ พาไปบรรพตแก้ว	นิลกาฬ
ขุดอุโมงค์ไธสาร	ลึกกว้าง
ครบสิ่งสักการพาน	ผูกอุป เทียนแซ
ราชวัตรผัดรงส้าง	เสร็จทั้งกุมภสถิล ฯ

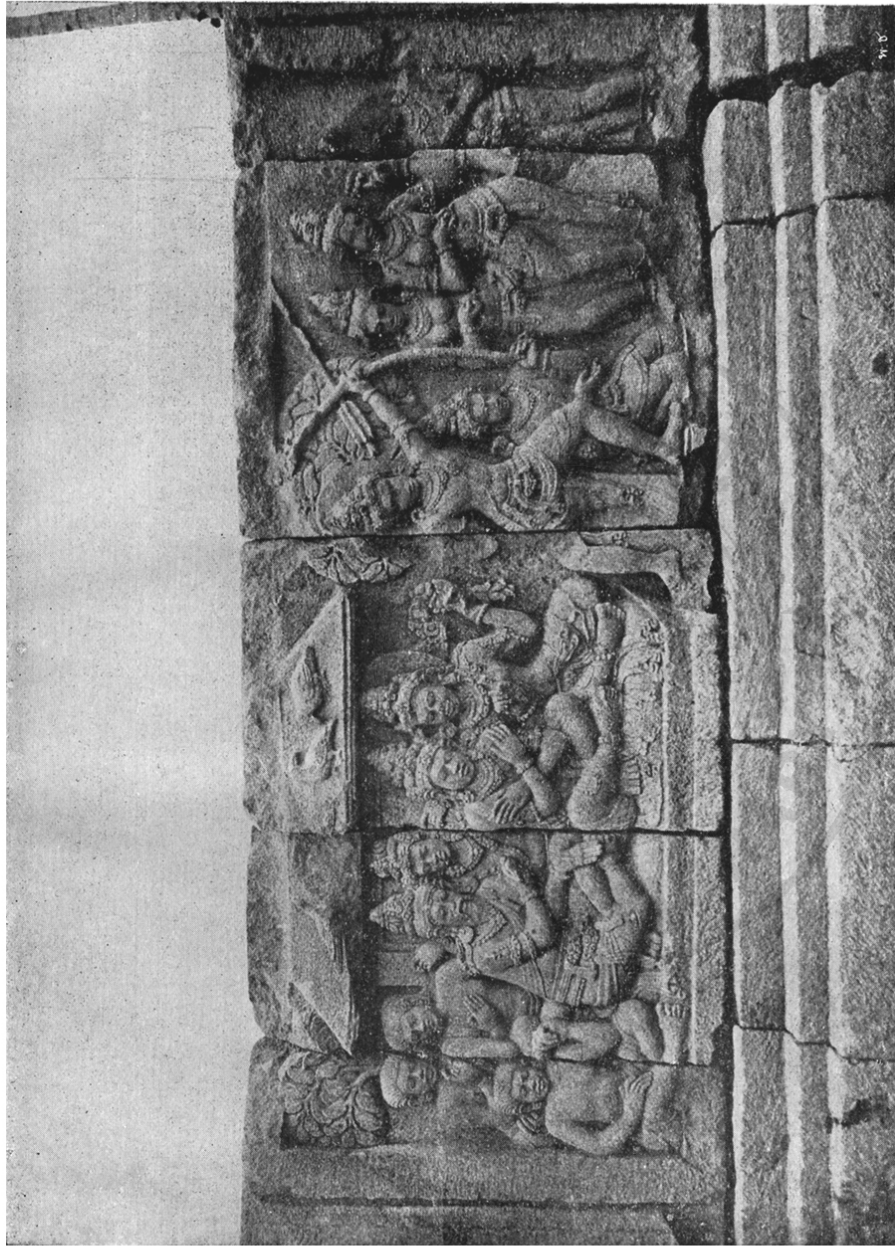
- ๑ ทศเคียวเสกตั้งสูง
 ไซมพัศตฤษาทรง
 สอกระคำอรวาง
 สถิตเร่งพลแคล้ว
 สนานองค์ สากเขย
 สะพักแผ้ว
 เวียนท้อ ชฎาเขย
 รับวันกลคอย ฯ
- ๑ ลงรดคำรัสให้
 คอยปักปากมรรคา
 เจ็ดเวรจึงค่อยมา
 สี่เสกที่เรือน
 หาผา แผ่นเขย
 มิคเม้น
 เผลแผ่น ฌานอ
 ราพณบ้องปักทาง ฯ
- ๑ ท้าวรวณรายเวทกรง
 แล้วเสกตั้งสถิตใน
 รุกคุณพระครวโดย
 ชักสมาธิร่ายมนต์แคล้ว
 กรังไศล
 แท่นแก้ว
 หงส์นมัส การแฮ
 ห่อนไค้ไหวติง ฯ
- ๑ ปางนเรนทร์ราเมศเกล้า
 ออกหม่อมขมาคยา
 พระพิงผายบ้จา
 หลากจิตต์เห็นผิกเค้า
 โลกา
 ยอยเฝ้า
 มิตรไต้ มาเขย
 เบิกถ้อยถามไหร ฯ
- ๑ เวศสุณญาณหยั่งจิตต์แจ้ง
 เหตุว่าราพณาสูร
 เลี้ยมิตรหมู่ประยูร
 คนจะออกต่อสู้
 ึงทุล นลองแซ
 สุกวั
 ญาคิมาก มายนา
 สกทท้อศรทรง ฯ

๑	จึงลงไปต่อทั้ง	อหัง
	ช่ออุ้มงคพิณ	ฤทธิล้ำ
	อยู่ยังเขตรศิริ	กลางเกาะ กรุงแซ
	อคโกรธโกลนแล่นน้ำ	นับถ้วนสปีควาร ๗
๑	กายจักเป็นเพชรค้ำ	ต่อวรา วุฒิชัย
	ไ้ระกายมั่งสา	ไ้ม้วย
	ชีพใครไ้ทานธา	นภาพวอค วายแซ
	ชบไพรไ้ทันท้วย	เกชไ้คังประสงค์ ๗
๑	ทรงทราบจึงสั่งให้	สามทหาร
	คอสัศวีพหนุมาน	มหิทธิห้าว
	นิลนทณรงคชาณ	ไ้ช่วย กั้นแซ
	ล้างกิจพิธิท้าว	แทคยไ้ค้ลายขลัง ๗
๑	สามกระบี่นบยาทไ้	ถอยมา พันแซ
	เหาะลุนิลกาฬ	เหลือบพ้อง
	พลมารท้าวพสุธา	ร้ายเวท บังแซ
	เมินมุงหาปากห้อง	ห่อนรู้รอยทาง ๗
๑	ช้านานพานพบกัน	มรรคา
	ง้างกัศักแผ่นผา	ปลุกปล้ำ
	ไ้เขยอนสกุญญา	วายุบุตร
	เหาะกลับพลับพลาชา	สอับถ้อยถามไหร ๗

๑ ขุนยักษ์แนบแนบให้	หาวา รือเฮย
สรวาทสัตรีมา	รกล้าง
ฤทธิเวทผูกแผ่นผา	เผยจัก ออกพ้อ
ทรวาเล่หลอยลมคว้าง	กลับเข้าลงกา ฯ
๑ บังคนคลต้องอยู่	เขญกาย
ปลอบประโลมโฉมฉาย	แนบข้าง
ความลับเล่าสู่สาย	สมรทรวา เสรีเฮย
ชันคังสลิล้าง	ยาทให้ภรรกา ฯ
๑ อาไถยลำนม่น้อง	นวลอนงค์
เหาะกลั้ถึงอุมงค์	มุงล้าง
จึงเทอทกลอง	ตรงแผ่น ผาเฮย
มนต์เสอมสุครีพวัง	เบ็ดไต้ ไคยใจ ฯ
๑ ลงไปประสยเจ้า	ลงกา
หลับเนตรนังสมา	อิหมัน
สามนายต่างแผลงอา	นภาพแผ่น โฉนแฮ
หักฉัตรราชวัตรกัน	เกลื่อนรือโทรมทลาย ฯ
๑ แล้วไปทบถึหม้อ	ชลธาร ทิพย์เฮย
เคาะเคาะเครื่องสักการ	กลาคถัม
สุครีพถึขุนมาร	เซชวค
วายุบุตรดุคเกศกัม	ไซกเกล้าอสุรี ฯ

๑ นิพนธ์ยอชาติชน	คัตย
ทศพัคฺคเณศนทรพ	เพ่งยั้ง
หยุคโกธรลัษฏานบ	นอย่น มนต์เฮ
เกชพระเวทกั	ยไ้เ้กาย ๑
๑ สามนายย้ายเล่ห์แกล้ง	หลายกล
ท้าวัยกั ไซ้หยุคมนต์	สมาธิหมั่น
ต่างเห็น้อยต่างจินตจัน	จักคิก โฉนนา
โธธสมารุคชัน	กล่าวถ้อยปรักษา ๑
๑ ธรรมคาโลกแล้ว	โลกีย
รักกับโกธรย้อมมี	แกล้งไกล
มณโฑเทพเทพิ	ทศพัคฺค สวาหนา
พาสุลัษฏอกให้	โกธรพั้งคองเพือน ๑
๑ พงศภาษุมาคไ้	สคัยสาร
เห็นชอบเช่นหนุมาน	กล่าวอ้าง
ลูกกลมล่องลมทยาน	ยังนิเวศน์
สกลยัยกัลักเข้าข้าง	แท่นแก้วมณโฑ ๑
๑ ยลนางลัษฏสนิทอัม	องค์อร
ถาถิยทางอัมพร	ผาคฟ้า
ถึงทียสยกร	กอบตะบะ กิจแฮ
วางอนุชเทียบหน้า	ปลุกเปลื้องมนต์สคมภ ๑

๑ ร้องทวาทเหวยท้าวยี่	สิบมือ
นางน้เมียใครท้อ	ใคร่แจ้ง
มัวลลยสัยเงาปรีช	จะป็น เบิงเซย
ฉวยชักผ้าห่มแกล้ง	หยอกเย้าหยายหยาม ฯ
๑ มณโฑร้องกรีกคว่า	กชคณ
จอมราพณ์รู้สึกทัว	หวาทสกิจ
เผยเนตรพบสิงพิว	พันหยอก เมียแซ
เหลืออกพิโรฬง	โลกชนเอนยัน ฯ
๑ ฉวยชักคันฉัตรทอน	คัสวา
สามท่อดุทธิอสุรา	ว่าสอ
รบพลาญผลกกันมา	ขอยหยอก นางแซ
ท้าวราพณ์เหลือรบทอ	จิตตยงยนตลง ฯ
๑ ลูกกลมหลอนหลอกเขย	ขมหยัน
ฉะมันขันคัชน	แตกเปรี๊ยง
เมียทัวสิดาชน	ฉนโกรธ ฉิวแซ
เมียท่านฉกมาเพี้ยง	ลูกไม้กลางไพร ฯ
๑ หาไม้จะฆ่าให้	วายปราวณ
เกรงจะล่องโองการ	ท่านไช้
กล่าวเสร์จึ่งสามทหาร	เหาะกลับ มาแซ
ทูลพระนารายณ์ไท้	ท่านชร้องสรวเสริญ ฯ

ภาพรวมเกียรดี แบบชาวโบราณ
เรื่องตรงพระรามยกศร

ภาพรามเกียรติ์ แบบชาวเกาะบาหลี
เรื่องตอนสุครีพรบกับกุมภกัณฐ์

ห้องที่ ๙๕

ตอนหนุมานเข้าห้องนางวานรินทร์

- ๑ บุตรพระพายชายเนตรคัน ในคูหาเซบ
ยลอนงค์หนึ่งคู เพริศพร้อม
งามเลิศเลอโฉมตรุ ทาคติใจแซ
หวานววยปลายอกขม บ้วนปลื้มลุ่มตน ฯ
- ๑ ลักแสงแฝงหลยดำ ถิ่นนาง
นั่งชิดสีกกพลาง พร่ำพร้อง
ไฉนจึงนชเนากลาง ขำเปลี่ยว ฉันทา
บุญส่งคงค่อน้อง เพื่อนเจ้าเนาไศล ฯ
- ๑ วานรินทร์ร้องหวัคว่า หวันใจ
สะทกสะเทินหฤทัย ถกดี
ใครหนออาจมาใน ไพรแต่ เคี้ยวฤ
ไม่คอบจะเข้าชี จังแสรังสนองคำ ฯ
- ๑ คัวข้าข้าบาทเจ้า โลกา
มีผิดท่านสาปมา สติถลัก
ทราบเรื่องเร่งเร็วคลา ไคลจาก เวาแซ
หน่วงหนักจักพลอยซ้ำ ผิดต้องพานตน ฯ

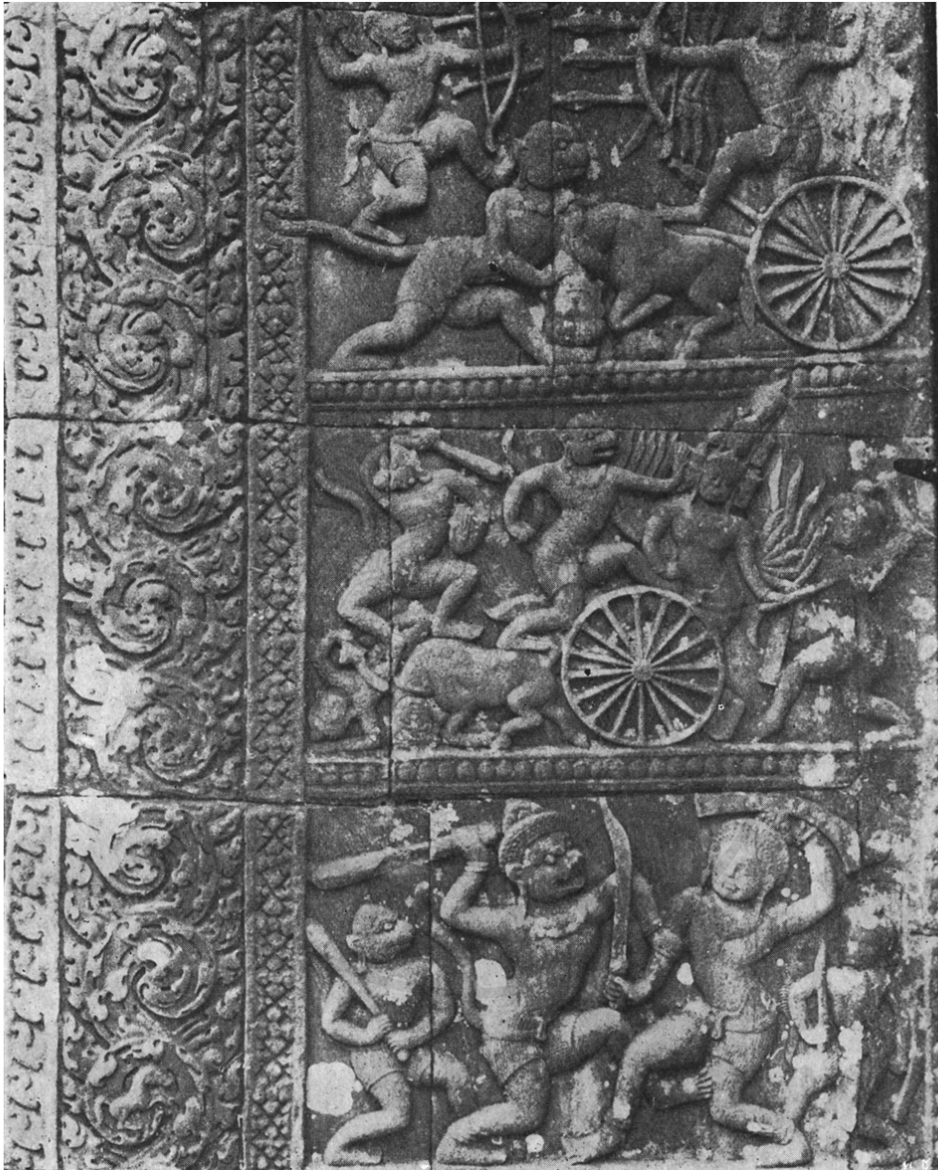
๑ อนิจาอาอากตัง	กรรมกรรม
บอภพพทราขสมร	อย่าบั้ง
เยียบโณเมอโคอร	จักสุค สาปนา
เผอพพอช่วยนั้ง	มากน้อยตามแรง ฯ
๑ โทษข้าถ้าได้พบ	หนุมาน
ททารเอกอวตาร	จักเปเลียง
เท่า่นและนังนาน	เจียวอนช พ็เคย
ก่นแต่แกล้งยักเยอง	อญให้บวยการ ฯ
๑ หนุมานคือพแล้ว	โถมเฉลา
จักช่วยส่งนงเขาว	ยาตรฟ้า
ไมทวิฟผากเสา	วลกษณรบ เวียมฤา
ควยสะโยไขว่ควัว	ขบัยค้องลงใจ ฯ
๑ ไซ้อะไรไขว่ควัวไซ้	ควรเคย
ยีนเล่ากลัยมาเฉลย	ลักเค้า
ทราขอญอย่าตวงเลย	เหลอสุค นักพ้อ
ไยเชอชวยเช่นเจ้า	จักสุคักอสุร ฯ
๑ ททารพระพิษณนี้	เป่นพา นรเซย
ชนเพ็ชรเขี้ยวแก้วปว	กฏแจ้ง
ยามหาพหากเห็นคา	ราเค่น เกือนแซ
ไซ้เช่นเจ้าชู้แกล้ง	อวคกลักลัวจิง ฯ

๑ แสนงอนค่อนเก็กเจ้า ตามใจ
 แค่อย่าวอนอันไป ฟากฟ้า
 พลงแสงฤทธิเกรียงไกร เปนกระบี่ ขาวแซ
 ะเห็จเหาะหาวโอยธุ้อา ชรามัก้วยเคื่อนดาว ฯ
 ๑ สาวสวรค์ทวนทวิคช้อง บัดพักตร์
 วายบครปลอยนงลักษณ์ แขนข้าง
 เชิญคันทหารจักร กฤษณ์ผึก โคนแม่
 ท้องอย่างรางวัลข้าง ก่อนเมือเมืองบน ฯ
 ๑ ทราบแล้วเจ้าเลิศล้ำ ฤทธิรงค์
 เหมือนว่าเมศคาาง สั้งข้า
 หน่วงหนักพระวิภพวง ไปช่วย การนา
 ราชกิจระตึกข้า เช่นนี้โคณ ฯ
 ๑ จักไปประยทักด้วย ไฟรี
 ของบ่วงห้วงมารศรี สุกเปลือง
 บิดเขอนเงอนเทว หน่วงราช การแซ
 นงลักษณ์อย่ายักเยอง หย่อนให้สมหวัง ฯ
 ๑ พลงกระบโยมโลมลุยเกยว กอชประสาน
 สองสยสุกสุขสรวณ ร่มรั
 ลุกกลมละเลิงดาน ลมเหนอย
 นางพระวงหลงชู้ ชนลาทมสวรค์ ฯ

๑ เสรีสองสมสวาทแล้ว พานร ถามแซ
 นางแนะทางกำจร ที่เรือน
 สองกิต่างทางจร จำแยก สองแซ
 สองวิกอกอกทัน จากถ้ำคำเนิน ฯ
 ๑ ถึงแท่นปากถ้ำทอด ทรวงฮา ไลยขอ
 สองเลื้อยกปลิดมาลา แลกให้
 พานรรำพรพรรณา ขอโทษ ทัดชาแซ
 นางชะอ้อนวอนไหว ฝึกปลั่งขอยมา ฯ
 ๑ สองสั่งสองโคกสัวม สอกรร แสงแซ
 กลับคิควาซากิพลัน ชุ่มสรวัย
 ใจจักพิศตร์กระสัน สนิทแน่น เพ็นนา
 ช้อนเชือกอนชน้อย คว่างขันหาวหาย ฯ
 ๑ เสรีส่งนงลักษณ์แล้ว พานร
 แสคกงเคชเคินอัมพร ผาคว่าย
 กลแคนสัททันกร คุสมท เห็นแซ
 ฟองใหญ่ไ้เคลอนย้าย ทยิงยลฉงน ฯ
 ๑ แผลงคนโตเคียบแม่ พรหมมาร
 โจมจับฟองชลธาร แหวกพ้อง
 ไฟรวากษสทธาน เข้ายุทธ แบ้งแซ
 คำโคกโลกกลางท้อง สมุทแม่จักรผัน ฯ

- ๑ ชลธารฉานฉำครัน ไครมกั
 ชนวิรุณจำบัง ฟากค้อง
 ลูกกลม่อมเมยง ฝนภาค สมทแฮ
 พลันผลุกผลุกชนพ้อง ราวณวอวำยาน ฯ
- ๑ หนุมานหาญหักยอ คทา ราวณเอย
 มารสับคพลคิมอมา เพลียงพลึง
 กระบือตอสุราสา หัสยอบ ชำแฮ
 สุกเจียสูกะยั้ง อัยค้ำนทานกร ฯ
- ๑ กำธรดาแดกน้ำ ค้าง
 กลภาคพนวำพง ะส่อน
 ร่ายเวทวิเศษขิง ชักส์มาธิ มั่นแฮ
 นักรอยแต่ยั้งร้อน เหตุเร้นมฤคยู ฯ
- ๑ หนุมานเมิลยักษ์ล หลยหาย
 ร่ายเวทวิเศษกลาย กลยให้
 ทางยาวนโยชนขยาย หยั่งสมท
 วงรอบอสุเรศไว้ หว่างห้วงชนคทาง ฯ
- ๑ ริงรักกระหวักไค้ คนมาร
 ผูกกระซางจากธาร ถิบชำ
 เหยียบกายจิกเกศทยาน ยืนหยัก
 ผนวยชักตรีเพ็ชรห้า หันเกล้าขาครอน ฯ

- ๑ เสรีการผลาญราพณเสียณ คักโกยย
 ชนกระบี่ค้ำใจ จิกเกล้า
 พาเหาะระเห็จไป โคยควน
 ถึงทัพค่านับเฝ้า เทิดเกล้ามารดวาย ฯ
- ๑ ปางพระหริรักษ์ยัง สนามรณ
 บัณฑิตเพ่งรูปพยนต์ ยอบล้ม
 กลายเป็นพัศตร์โพกระคน เคียงหอก เห็นแซ
 เหลือบพบพายุบุตรกัม เกศเฝ้ากลางสนาม ฯ
- ๑ ตรัสถามความทราบเบื้อง ขทบงส์ สิ้นแซ
 ชมชอบหนาหมายง ยิ่งเกล้า
 ไซ้ไค้อย่างใจจรง จกชอย เขาแซ
 อาลักษ์ณลิกขิตแล้ว สักผ่ายพลไกร ฯ
- ๑ นายทัพรับสั่งแล้ว สักกัน
 เร็วเร่งขับพลขันธ กลับเกล้า
 ถึงประทับเทพไพชยนต์ ยังพลัย พลาเซย
 พระเสด็จโคยเกยแก้ว สู้หังทองผทม ฯ

ภาพรามเกียรติ์ แบบขอมโบราณ
เรื่องศึกพระรามรบทศกัณฐ์

ภาพรามเกียรติ์ แบบเขมรปัจจุบัน
เรื่องตรงพระรามรบทศกัณฐ์

ห้องที่ ๑๐๒

ตอนนางมณฑาหุงน้ำทิพย์

๑ สิบเคียวสุรภาพผู้	ทรงจักร
เห็นพยุหรามลัษณ	ลาคแล้ว
รวบรวมนิกายักษ์	ยังหลย เหลือแฮ
เร็วเร่งกลับคืนแล้ว	คลากเข้าเขตรัณท์ ๗
๑ ครั้นถึงนครเวศเข้า	คินวัง
เห็นจากคารวงวัง	รกริ้ว
อะโรงพิธิพั	เพราะเหตุ โคนนอ
หนักพระทัยพลางเลี้ยว	หลักชนปรางค์ทอง ๗
๑ เห็นมณฑาสถิตห้อง	พิมาน
นั่งแอของคั่นกราญ	ชักใช้
ควนละพิธีการ	ไยนั้น อนุชนา
ใครซึ่งมายอกให้	เลิกล้างรรรยา ๗
๑ สงครามครานเกอบ	มีไชย
ควยยี่คำสุรไกร	การแล้ว
เคียวชัยกลับสุขชัย	ฝูงยี่คำ
เพราะอุทกทิพย์แล้ว	คลากเข้าเสียเชิง ๗

- ๑๑ แค้นใจไฉนร้ยทั้ง ทอกกิ เลียญา
 ญาว่าอรไคร่สติ แทนแก้ว
 นังนานเหน้อยเมื่อยปฤษ ฆางค์นั๊ก ฉนั้นญา
 เพราะบ่เคยชากแคล้ว คลากผู้ตุงถนนอม ฯ
- ๑๒ มณโฑทอขบถ้อยพระ ทรงฤทธิ
 ไฉนพระจะพานผึก แก่ข้า
 พระว่าบ่จามิตร ม้วยมอก หมกแซ
 ให้เลิกพิชัว แย้งรือโรงเลีย ฯ
- ๑๓ ยังพาข้ามาทชน ปรางค์มณีนันนา
 ทรสว่าพิเภกหนี รอดไค้
 จะคว่นยกโยธิ ไปเช่น ฆ่าแซ
 พระเคลือบแคลงคำให้ สอยสิ้นสาวสนม ฯ
- ๑๔ ทรงสกับสกุคทอง ใจนั๊ก แล่วนอ
 เห็นตลกกลัฏก ล่วงรู้
 มณโฑถูกกลศัก เลียกิก กายนา
 ครางร่นบ่นออกอู้ ออกเพียงเพลิงเผา ฯ
- ๑๕ จักเผยพจนออกไค้ กังญา
 ข้าวจักชวรภา โลกหล้า
 ไครอื่นไปอาจาคือ อ้ายหนู มานแซ
 แปลงรูปโดยฤทธิกล้า อาวแกล้งแปลงภู ฯ

- ๑ ทวีตกระซิบอัคเรศแก้ว กัณกรรณ
 สมรทนายแสนโคกคัลย์ สลบลัม
 วาพณาสุรสำคัญ ขนิษฐวอก วายแซ
 ช้อนเกศกระกองกัม พักตร์ให้พิไรครวญ ฯ
- ๑ คลายโคกขลังให้ นำสุคนธ์ อารเอย
 มาชะโลมนฤมล กลัษณ
 ฟูมฟายพระอสุชล อารดัง แดวแซ
 ครอบครวญคร่ำกำศรทสน โขษฐอนวอนทูล ฯ
- ๑ บกนทรสูริย์เสียดเกียรติทั้ง เสียดกิจ
 อภัยศทวิทศทศ เพราะข้า
 ของพระทรงฤทธิ พนฟาค
 ทวยพระขรรค์คมกล้า เกลื่อนแก้วทศรี ฯ
- ๑ อสุริโกลนุเบของ ปฤษฏางค์ ปลอบเอย
 เสียดไซ้เสียดศัตย์นาง ออย่าสร้อย
 ทวยพมคกลาง แคลงจิตต์ เจ้านา
 จงระงับกับละห้อย ออย่าให้ ไหยทวน ฯ
- ๑ พलगชวนออย่างเบอง ยาครา
 เข้าทศริไสยา หย่อนเครว้า
 ยอกรก่ายพักตร์อา วรรณวิตก
 คำวิหะระบร้าว ปรายเสียนอรินราม ฯ

๑ สงครามคราวนี้ช่าง	เป็นไฉน
รบสู้มีไชย	สักครั้ง
ญาติมิตรหมู่พลไกร	ม้วยหมก
เสียกิจพิธีทั้ง	อนุชชาเสียสกล ๗
๑ คนก็เชียวชาติ	ชายชาญ ไชยเชย
ไฉนจะนิ่งอัมมาน	หม่นไหม้
จักออกรุกโรมราญ	อริราช อิกนา
สู้มนุย์พานรให้	สุกสันแรงหาญ ๗
๑ ทวีการทรายม่อยเคสัณ	ผทมสนิท
พอผ่องพันแสงสิทธิ	ส่องฟ้า
เสด็จสู่พระโรงสถิต	ทิพยอาสน์
อำมาตย์หมอยเสนอน้ำ	นอยเฝ้าพงสว ๗
๑ โองการกำหนดให้	เกณฑ์พล
ลั่นคูใจมพล	ผ่านเผ้า
เรนศาสตร์ทรายสรพมณฑ์	มีศักดิ์ สูงแซ
ห้ำสียสมุทเข้า	ควมคังค่อสมร ๗
๑ มโหทรวัยถ้อยท่าน	บัญชา สั่งเชย
จักพยุทเสนา	นัยล้าน
ขึ้นทัพสรรพชัยขวา	ทัพหน้า หลงแซ
บุกระบัตรวงของหลวงท่าน	ต่อเสียนเค็กสยง ๗

๑๑	กรมช้างผูกช้างเชือก	ชัยมัน
	ทนต์ชินทรเชือก	ชีคว้าง
	สยประคัมเครื่องสรร	พาวช
	พลแวกเชิงชิตช้าง	ขบเขี้ยวกุมคทา ฯ
๑๒	กรมม้าผูกม้าร่าน	เวียงพยศ
	ขบประจำเจนสกก	ย่านอัย
	หัตถ์ท่ายเทิดทวนชก	ฉวักว่อน รำแซ
	พลหอกหาญห้อมค้อย	คิกช้างเคียงแซ ฯ
๑๓	กรมรถแต่งรถล้อ	เหล็กเพชร
	เทียมกรงคพาวะเที	ลือลา
	ขุนน้ำวอนเผด็จ	คิกสู สลิตแซ
	ทวยธนศรช้ำ	สกกห้อมล้อมสลอน ฯ
๑๔	พลจรเจนคักถ้วน	กุมคาส ตราแซ
	เชนไล่โตมรมาศ	มากจ้าว
	ท่าวงสวมเกราะกรวมอาคม	ของฮา เอกเฮย
	พร้อมพรังยังท่าท้าว	อิราชผู้จอมพล ฯ
๑๕	ฝ่ายพงศ์กมลาลันเกล้า	ลงกา
	สรงสหัสธารา	รันเร้า
	สอกรวิภินันนา	ภรณ์เพริศ พรายแซ
	งามเทียบชากาเจ้า	จากฟ้ามาผรงค์ ฯ

๑ ทรงวรารูปพร้อม	เพรียงหัตถ์
เกลิงพิไชยรัตน	รุ่งฟ้า
แสนล้ำสรเนืองชนก	ชนาบแท้ แทนเชย
แสงศาสดราภรณ์เจ้า	จับแผ่นดินพะโยม ฯ
๑ เสียงประโคมแข่งอ้อ	เอิกอึ้ง
เสียงพลสัญญาณ	คนฟ้า
เสียงโห่สท้านถึง	พรหมโลก
เสียงบาทสะเทือนหล้า	เล่ห์กำกวมไหว ฯ
๑ พลไกรเกินทนต้อง	ทางพนม
ลุยเหล่ารุกขรทม	เทียบแย้ง
สัทิวสิ่งหวังชนม	ซอนซอก
ผานละหารธารแห่ง	เหือกควยกินสลาย ฯ
๑ ถึงชายพนาลัย	หยุดพล
คอยอมิครมาผจญ	จักสู้
สั่งให้ ไห่ฮองอล	เวงหวาก โลกแซ
เคื่อนทัพไทท้าว	เรียกเร้าสงคราม ฯ

ภาพรามเกียรติ์ แบบไทยสมัยกรุงศรีอยุธยา
เรื่องประวิติหนุมาน ถ่ายจากตู้ลายรดน้ำในหอพระสมุด

หิ้งที่ ๑๐๓

ตอนทศกัณฐ์ขาดเศียรขาดกร

- ๑ ปางพระพิษณุณาถไ้ เทวา วตารเซย
เกลิงฮาสน์ราชพลย์ปลา เพรศแพรว
พรังพร้อมพระยาพา นรหมอย แหนแฮ
สง่ากัการาแผ้ว ผ่องล้อมจอมจันทร์ ฯ
- ๑ พระกรรณกำหนดไ้ ยินตระหนัก
เสียงไ้แห่งพลย์กั ยักก้อง
ตรัสถามพิเภกทัก ทายเหศ ผลแฮ
ว่าทับทศพิศครพ้อง ฤกษ์ข้างชอกฉรงค์ ฯ
- ๑ ทรงทรวาึงสั่งน้อง พาล
ไ้ไ้ไ้มทวยโยธี ทพิกล้า
ลียหม่แต่พนมี ฤทธิรทร
เราะออกโรมร่า ราชณเฌยเค็กแสง ฯ
- ๑ สัศัรพเคารพเบอง ขาธา ทานเซย
วิราชกฤตยฎีกา ไ้เกล้า
มาเทียบพยทแสนยา กรทัพ ไ้ญ้แฮ
เกณทกระบะรรบเข้า ชนั้ทั้งไทนคร ฯ

- ๑ วานรชาญเขียวเกล้า^๑ กลางคัก^๑
 ชินสมรภูมิซึก^๑ หันหัว^๑
 บลยัก^๑ไ้เบงนิก^๑ ชนะแน^๑ ในา^๑
 ทราบกึ^๑แต่งกายอคร้าว^๑ ครวครวนคินสนาม ๑
- ๑ สิบหมวกสวมหมวกเสื่อ^๑ ต่างสี^๑ กันนา^๑
 กุมหอกง้าวทาวตรี^๑ คาย^๑กั^๑
 ชุนทัก^๑เทียบพิริย^๑ พลครบ^๑ หมวกเฮย^๑
 แน่นนำพลับพลาย^๑ ทำเจ้าจอมปราณ ๑
- ๑ นฤบาลชวนนุชเข้า^๑ ที่สนาน^๑ ชลแซ^๑
 ทรวงพิศตรวาลังการ^๑ เกรว^๑แแก้ว^๑
 มงกุฎ^๑ทันสังวาลย์^๑ เฉวียงโฮ^๑ องค์เฮย^๑
 ัยวิรุฬ^๑จักรวาล^๑แล้ว^๑ เสก^๑ชนรดทรง ๑
- ๑ รดองค้อมรเทพไท^๑ ไผชยนต์^๑
 ห้ายอก^๑เขี่ยมนภก^๑ เค้นฟ้า^๑
 สารดีเทพคำกล^๑ กรน^๑ง^๑ ประมมนา^๑
 เทียมสื่อมรมังม^๑า^๑ เศวค^๑แมน^๑เสมอสัง^๑ซ์ ๑
- ๑ สั้งให้^๑ ไภกรวัชคัลชัย^๑ คลายพล^๑
 พานเรศ^๑แสงฤทธิ^๑วิธ^๑ กัก^๑ก้อง^๑
 เสี่ยงบาท^๑พ่างภว^๑กล^๑ แคนถล่ม^๑ ทลายแซ^๑
 ดึง^๑ที่สมรภูมิ^๑พ้อง^๑ ทัก^๑ท้าวทศ^๑กัณฐ^๑ ๑

๑ ท้าวยักษ์ยลทัพทั้ง	ต่อฉาน
หวังหักกำลังหาญ	สั่งให้
ตีตาค้างหน้ากระดาน	โดยด่วน
พลรบปราบสั่งให้	เทียบหน้าประกาศี ฯ
๑ ผลกระบี่ข่อยแย่ง	แหงยยุทธ
โถมประทะออกหลก	หลอกกล้อ
เหยียบฆ่าคร่าเคียวฉก	ชิงศาสตร์ อสุรนา
แข่งต่อสู้แข่งขันข้อ	เช่นเขี้ยวคอยประหาร ฯ
๑ กุมภัณฑ์หนุนเนื่องเข้า	สัปรยุทธ์
ผลกระบี่ครุฑ	ร่นยัง
พลยักษ์ยิงตายชก	โถมมาก ลงเฮย
มารชยาบ่ออาตง	ต่อต้านแตกขยาบ ฯ
๑ นายมารแม่ทัพทั้ง	วานร นายเฮย
ต่างประณูประณูกร	แก้วนกล้ำ
ต่างฤทธิ์ต่างรอรอน	ราญหัก กันแซ
ยักษ์เพลิงพานรผลำ	ชีพม้วยมลายผลาญ ฯ
๑ จอมมารพิโรธเคียว	ขยพัน
โถมจากเกวียนศึกพลัน	ไล่ล้าง
พลลิงหลบพันละวัน	วางแหวก มานา
โถมถีบเวชยันต์ง้าง	ง่าเงอหักงอน ฯ

๑ นริศรราเมศกริ้ว	โกรธา
ลงจากราชรถ	ประทะสี
ต่างรบต่างเรื่องฮา	นภาพต่าง หาญเฮย
ว่องต่อว่องไวรู้	ทวนรำทิดน ๑
๑ ทศเคียรเสียทำให้	โถมประทุษรู้
ถูกพระแสงศรชุก	ชวคล้า
ออกฤทธิ์ระอาหยุก	ยื่นชยาท ชยู่แฮ
สยช่องพระบ่ข้า	ช่วงชนคันศร ๑
๑ ภูธรแสงถูกท้าว	ทศกัณฐ์
เคียรกับกรขาพลัน	กลากฟัน
ไยสูญสูกชีวัน	ร้ายเวท
สกลคิดสนิทพน	โกรธฟุ้งไฟ ๑
๑ หมาบไฟพินาญเจ้า	จักรพาฬ
จับอนุพรหมมาร	มุ่น้าว
บักองค์พระชวตาร	พักตร์เฟ่ง อนุนา
สวนพระแสงศรก้าว	สกลสู้ศรอสรู้ ๑
๑ ศรไชยไปต้งคัก	ส่ายอนุ มารเฮย
ขาบเค็กกระเด็นก	หลากลา
แล้วฉวกเฉวียนน	ว่างวัง ไปแฮ
ต้งออกอสรช้ำ	ปรุสิ้นสรวพางค์ ๑

๑ ทศพิภตรเจียพ่างลัม	ประไลย ชนม์นา
ร่ายพระเวทเกรียงไกร	เกียงแก่
แปลสนิทประสานใน	ขณะเมื่อ นั้นนา
คร้ามเจียเช็กเคยแพ	ชยากข้าเสียที ฯ
๑ เสียกายสาบเทพแก้ว	เกาทัณฑ์
คู่หัดถักมลาสน์สร	เสกให้
แต่จักโรมัน	รวมชนะ โฉนๆ
จำรกลักรงไค	ตรีแก่การณรงค์ ฯ
๑ ทวีโลร์สั่งให้เล็ก	พลไกร
กลันครคั่นครวไลย	คลาแคลว
ทรงสังขสังทัพไชย	คั่นกลับ
เสกปลัปลัปลาแพรว	พวังพร้อมพานรินทร์ ฯ
๑ พระทรงคำวิหัตว	การสง ความแซ
ซึ่งสยศิริไปปลง	ชีพม้วย
พลางถามพิเภกจง	แจ้งเหตุ
อสุรคงชีพค้วย	เกชกลักลั่นไฉน ฯ
๑ พิเภกทูลเหตุแจ้ง	จริงประจักษ์
ว่าจิตต์ท้าวทศพิภตร	ถอกไว้
อาศรมแห่งพระนัก	สิทธิช่อน สงวนแซ
จะกรายทูลก่อนไ้	เฉกแสวังสังหาร ฯ

- ๑ พระอวตารสทนต์^๕ สงกา
 ใจประกาศทั่วพระยา ฝ่ายเผ่า
 ไครอาภักอาสา เอาจิตต์ ไต่ญา
 มวญหมกประนตเกล้า ห่อนเกล้าผลองสาร ฯ
- ๑ ทวีตตามสามควัง^๕ หนุมาน
 รับพระราชโองการ ท่านไฉ่
 ขของคตไชยชาญ ไปช่วย กันแซ
 เกร็ดทิวาจักให้ เสรีไต่คังประสงค์ ฯ
- ๑ ยินสนองเปรมโปรกเกล้า^๕ อนุญาต ตามนา
 แล้วประสิทธิ์พรประสาท เพิ่มให้
 หนุมานออกจากราช สภาผก เหลียวแซ
 ใจกลับคำนับไถ่^๕ ขาทไต่กระซิบทูล ฯ
- ๑ ข้ายาทรรจากเขื่อง^๕ ขทศวี
 ไครระกราบทูลคดี ว่าร้าย
 ขอพระโปรกปรานี งคเจ็ด เวนนา
 ทูลเสรีสองสวาฝ้าย^๕ แผ่นชนคักฉานต์ ฯ

ภาพรามเกียรติ์ แบบไทยสมัยรัชกาลที่ ๑
เรื่องอินทรีชิตแผลงศรพรหมาศ
ถ่ายจากฉลุเคลือบรอน้ำอยู่ในพิพิธภัณฑ์สถาน

ห้องที่ ๓๐๔
ตอนฤๅษีถวายนั่ง

๑ สONG ทหารเหาะคว้างมุง	ลงกา
ถึงยอคนิดกาลา	หยกยั้ง
เข้าสพระสีทา	กอกยาท สอนแซ
นักสิทสนเทห์ทั้ง	กระทุชฎาม ๗
๑ พายบุตรเสบอกร้าง	ใจความ
ข้าคคอกทหารราม	พ้อง
อาสาทักสงคราม	ไชยชอย สอนแซ
กลัศคิพาลศิกร้าง	จักล้างช้วน ๗
๑ ยินข่าวท้าวราพณเอย	เหล่าทหาร คินา
ใครสู่โพธิสมภาร	พึงไท
สิทธาว่าไช้การ	กณนวช
เองภักคิจริงไช้	รุ่งเข้าไปเอง ๗
๑ ข้าเกรงพระกรวไย	ทักถาม พระเอย
กลัวเกลือกะวราม	ฆ่าข้า
พระนำช่วยเนะความ	ซึ่งภัก คิแซ
เห็นชีพระค้อยข้า	ช่วยให้คงชนม์ ๗

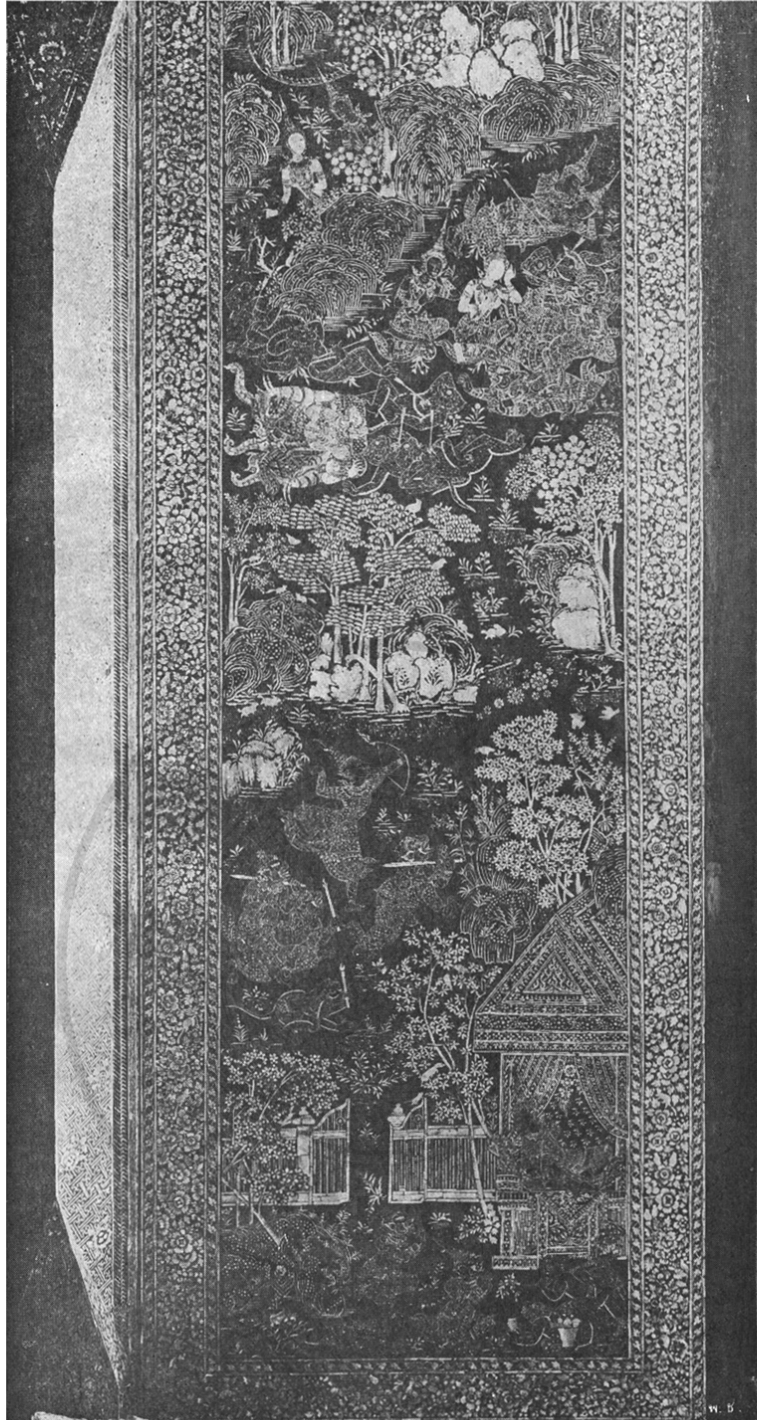
- ๑ นักสิทธิ์ลโคกเศร้า เห็นสม จิงนา
 ไข่ทรายเล่ห่มถึง หลอกให้
 สงสารทศกัณฐ์กรม ทรวงสุก คึกแซ
 ไก่กระบี่จักไก่ ช่วยรื้อรอนเชิญ ฯ
- ๑ ทวีแล้ววัยถ้อยห่ม คากรวง
 มือจับธารกรมอง จก้อง
 ออกจากกุฎสอง สวาสุก สะโยแซ
 ภายหลังเขื่อนพักตร์ร้อง ว่ารงกูโย ฯ
- ๑ พานรว่าชานก สังกา อยู่นา
 พิเภกทูลพระรา เมศไ้
 ว่าพระย่นรพณา สรวอดก จิตต์แซ
 มอขพระมนไ้ว เกี้ยวเร้นจริงฤ ฯ
- ๑ ฤๅษีวัยสตัยข้า ห้ามปราม
 เองอย่าผูกแพ้วความ เอ็กอ
 กระบี่ว่าเกรงราม วิลอบ ลักแซ
 นักสิทธิ์คึกชอวรอ วยเข้าศาลา ฯ
- ๑ หยิบไ้ก้วงชีพแล้ว ถือมา ค้วยแซ
 หนุมานมารยา ชักไ้
 เหตุใดทลงกา กว้างใหญ่
 จะเก็บไว้ ไ้ไ้ กงนณกลงน ฯ

๑ ฤๅษีเสกขเท๓ให้	พานร สันแซ
แล้วรียพากันจร	กั๓ค๓น
มากระทั้งถึงนคร	ขุนกระบ
ผวยผกขารกร๓น	เสกถ้อยพา๓ ๑
๑ ขำคิ๓ควคก๓้วย	ควงใจ ราพณ๓นา
พระจะพาเข้าไ๓	ชี๓คน๓
ผวยกล๓ยส๓กายไ๓น	ระ๓ด๓ก ๓น๓ฤ๓
นักสิ๓ท๓ส๓ก๓ย๓น	อกร๓องหาฤ๓ ๑
๑ วานรแ๓ให้ม๓อย	องค๓ค
ถ๓อย๓น๓น๓น๓คร๓งค	ท่า๓ฝ๓าย
นัก๓ธ๓รร๓ม๓เช๓อ๓คำ๓หม๓ก	ม๓อย๓กล๓อง ๓ิ๓พ๓แซ
พา๓แต่๓หน๓มาน๓ย๓าย	ยา๓คร๓เข้า๓ธานี ๑
๑ พล๓เม๓อง๓ค๓น๓ม๓ก๓อง	กร๓ง๓มาร
ล๓ิง๓ส๓ก๓ิ๓ก๓พระ๓อา๓จ๓าร๓ย	ใส่๓ไ๓ค๓ล
ว่า๓อง๓ค๓ค๓อย๓ท๓วาร	เก๓ล๓ิ๓ก๓ย๓ก๓ย ๓ุ๓ท๓ธ๓แซ
ข้า๓จะ๓ไป๓สั่ง๓ให้	บ๓อก๓แ๓้ง๓ตาม๓จ๓ริง ๑
๑ สิ๓ท๓ชา๓บุ๓ร๓เ๓า	เส๓ีย๓ที ๓ิง๓นา
ขุน๓กระ๓บ๓ิน๓ทร๓ย๓ิน๓ก	ร๓ีย๓ฝ๓าย
มา๓ส๓ล๓ก๓พา๓ล	น๓ฤ๓มิ๓ค
กล๓อง๓ชี๓พ๓ท๓ศ๓พั๓ก๓ตร๓ค๓ล๓้าย	เก๓้า๓แล้ว๓สั่ง๓สาร ๑

- ๑ งส่งกล่อ่งใหม่ให้ ทายส
พาเก่าไปบรรพท ฝ่ายไค้
อัญชันซื้อปรากฏ สึงเกด
คอยพิเคราะห์ให้ วัชรอันนำมา ฯ
- ๑ สั้งเสรีประทนอัม หักด่ประสาน รุกกแซ
ขอพระพายอย่าพาน พักแล้ว
กว่าจะเสรีราชการ พระกฤษณ์ ท่านเคย
แล้วสนักสิทอ์แล้ว คลาศเข้าโรงคัล ฯ
- ๑ ทศพิศตรณพพหน้า พานร
ลูกขยับยัศร กังว
ถามว่าพระพายร ยักขสั ไบญา
แค่นึงโยมไยยัง จักแย่งชิงมัน ฯ
- ๑ ฤาษีร้องห้ามอย่า หนหัน
ชนนังบัลลังกพลัน พุทธ
วานรณณิกัน กัษพระ รามนอ
ให้รูปพามาจ้อ อยู่ด้วยพระยามาร ฯ
- ๑ พังสารตรองศรีข้า สอยถาม ลิงแซ
เหตุซึ่งไกรรพระรวม กล่าวอ้าง
ข้อใดที่เปนความ แค่นัก นันญา
จึงจะมาเข้าข้าง ฝ่ายข้างแกลง ฯ

- ๑ หนุมานทูลทอญน้อย ทศพัคฺคร์
 คักใหญ่เข้าเข้าหัก ทุกครั้ง
 พระรามว่าแต่จัก คาคไทย ทัดจันทนา
 บำเหน็จรางวัลทั้ง แต่เพื่องฤๅมี ฯ
- ๑ ทศคีรีเซอหมคสัน แสรวทวน ดามเซย
 เมื่อหักสวนเราชวน อยู่ใช้
 ไม่อยู่ฆ่าภัยสวน ลามลวก เมืองแซ
 ราเมศรางวัลให้ มากน้อยเป็นไฉน ฯ
- ๑ พระรามยังรักข้า จึงหน้ พระเอย
 ครันพิเภกพาที ยู่ไท
 กลับเกลี้ยกลลยค่าที แต่โกรธ กรรนา
 บำเหน็จนั้นเข้าได้ แต่ผ้าชบสร้ง ฯ
- ๑ ความแค้นข้าพนัก พรพณนา
 จึงบ่นยากหน้ามา พงไท
 จะขอรับอาสา ออกศึก
 จัมนนยง์ไท มักเข้ามถวาย ฯ
- ๑ สิบเคียรสคัยเพียง เผล่จคัก เสร์จเซย
 เห็นชนะสมนั คายน
 สั้งหม่มมาคยปลูก ษาไท่ สวนแซ
 ท่างว่าสุริยคัย ซอยเลียงพานร ฯ

๑ ยินคำกำรัสท้วย	หนุมาน
พ่อละเลียงเจ้าปาน	ลูกแก้ว
ขอขอบคุณพระอาจารย์	เอกชัย ชีพแฮ
นักสิทธิ์เสรีกิจแล้ว	ละท้าวคันเสถาน ฯ
๑ ถึงทวารของคตให้	กล่อ่งนิมิต
กายสขบแคลงจิตต์	วัยเท้า
ถึงพากล่อ่งชีพิศ	จริงเหาะ ไปแฮ
ขย้อยคณาคร่ำเค้า	ที่ซั่มสัณญา ฯ
๑ ทศกัณฐ์จักครองคั่น	อลังการ
ปราสาทแสนศฤงคาร	มอญให้
เป่นขำเห่นหนุมาน	สามีกักต มาแฮ
แล้วสปรางคั่นงักถ์	กล่าวแ้งมทียี่ ฯ
๑ มณโฑทูลห้ามอย่า	ควรรคิก เลียงนา
ปรบักยักถัยเป่นมิตร	มัทร้าย
ทศเคียรว่าเห่นสนิท	ชยานัก แหนงเลย
เจ้ารุ่งรักถึงสมาย	ลูกแก้วเกิดครวรี ฯ

ภาพรามเกียรติ์ แบบไทยสมัยรัชกาลที่ ๓
เรื่องตอนอินทรชิตแผลงศรพรหมาสตร์
ถ่ายจากบานมุกด์พระอุโบสถวัดพระเชตุพน

ห้องที่ ๑๐๕

ตอนหนุมานออกรบพระลักษณ

๑ กระบี่วายุบุตรชั้น สติตปรางค์ ประทานเชย
แสนลำสาวสุรางค์ เวียงเฝ้า
หลอนหลอกหยอกยุคนาง มานวค พักแซ
ถนอมแนบแอบอุรเกล้า ทรายเคลมหลับไหล ฯ
๑ ชรุ่นเรืองเรือฟ้า คันทา
โจนจากแท่นนิทรา รวคเร็ว
มาประคับศรพชัทยา ภรณ์ไพรีศ พรายแซ
ชั้นสู่ปราสาทเฝ้า แทคย้าวทศเคียร ฯ
๑ ชนมารมาคัสนธิ์ พาไป
ยังพระโรงฝ่ายใน นังโกล
ปราโมทย์มณะปราไส พลังตรัส ถามแซ
ไฉนเจ้าจึงไปไหว พอนนกกงน ฯ
๑ กระบี่ข้ายเบี่ยงถ้อย ทูลสาร
ขอพระไวยรคประทาน ไทษขำ
เพราะคอยพระพายพาน พอประนต ก้อนแซ
จึงเฝ้ายังคมขำ เช่นนัย่านาง ฯ

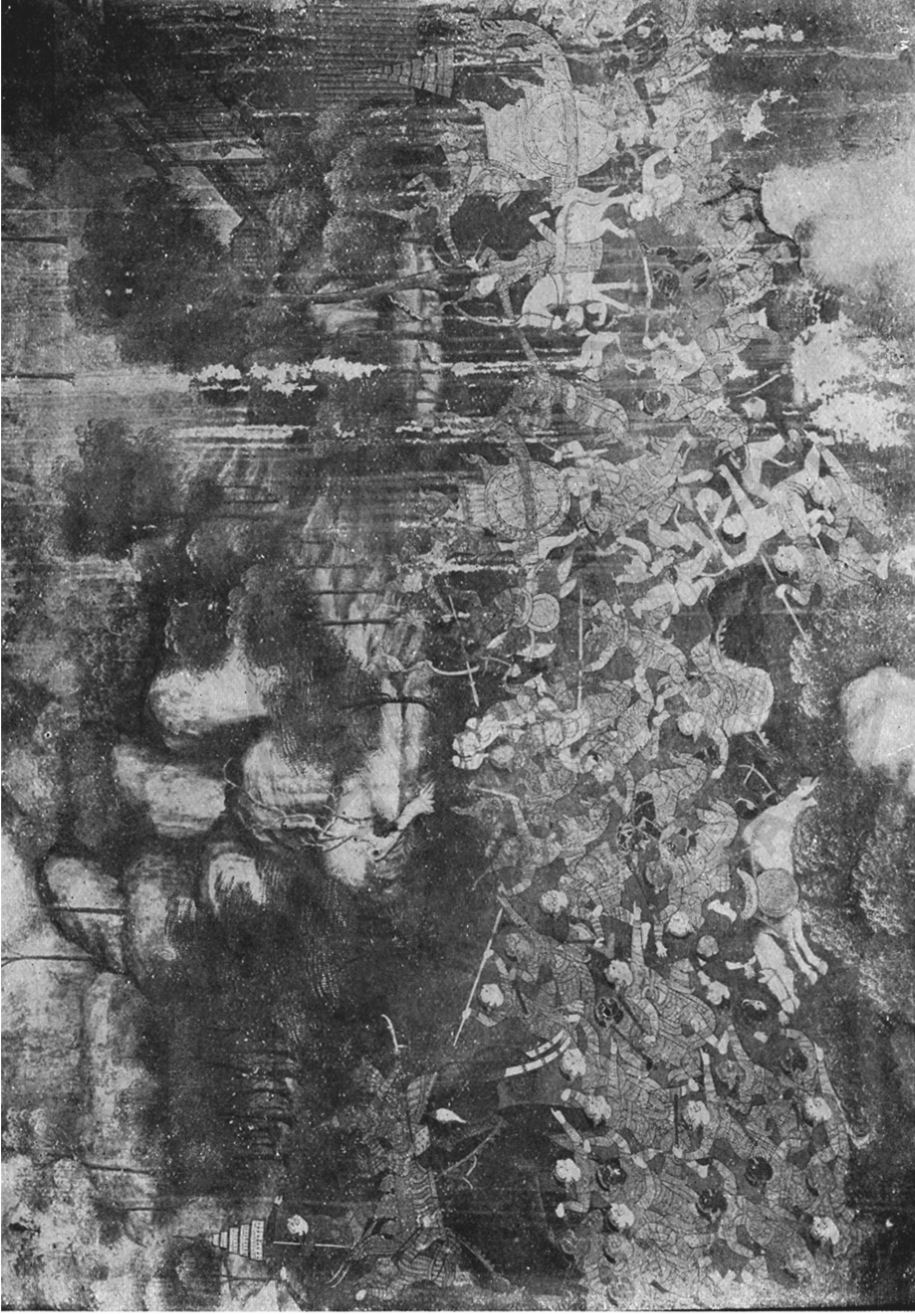
- ๑ ท้าวเลียบรู้กลับตรัส
คุณชนกยกใครท้น
เชิญพ่อศรีการัน
ปรายค้ำสองมณีน้ให้
๑ กระบี่ว่ายน้
หวังจะใคร่ทูลลา
สืบเคียรสขธิดา
ให้รักพยุหยาไผ่น
๑ เสนานขอเกลารับ
มากระเกณฑ์พลมาร
ยกพร้อมไพร่จ่ายการ
ตามแบบอินทรชิตถ้วน
๑ เสรีสรรพพยุหท้าว
หิบบพระแสงอนคร
พลางประสิทธิ์ประสาทพร
แล้วเลิกพลกลไกล
๑ สังขกรสกับก้อง
พลเอิกอชิงเพียง
ตรัสชักพระโหรเสียง
พิเภกพิเคราะห์ซ้ำ
- ชมกคัญ ญแซ
เทียบไค้
เทาทูกซ์ แทคย์นา
เหือกสันสงคราม ฯ
บุตรมา เฝ้าแซ
ปรายเสียน
สยสัง อมาตย์เซย
ผดครั้งพระคณีย ฯ
บรรหาร ท่านนา
มากม้วน
เก็บชัก เติมแซ
ชนบคังเต็มขบวน ฯ
สยกร
ส่งให้
พานเวศ รัชแซ
ทุ่งทองสมรภูมิ ฯ
สำเนียง
แผ่นขัว
อสุรทัพ ไคฤา
สอยแล้วทูลผลของ ฯ

- ๑ กองทัพปล้นแพศยวัน
 ไข่เผ่าอสรลงกา
 แคลงเคลือบยอกโยธา
 พระศกัณฐ์แล้ว
 ๑ บัณฑิตกำรัสให้
 ยกพลไปหัก
 เห็นแรงอภัยรณพัก
 พักออกโรมร่า
 ๑ แล้วสั่งสุภะให้
 กระบี่รบอาณัติ
 มารวมนิกรชนก
 ชนทัพนิยพลพร้อม
 ๑ นื่องกฤษณ์ทรงเครื่องคัน
 กุมพระแสงศรทรง
 ชนสไฟไชยลง
 ชัยพหลคตท้าย
 ๑ หนุมานเมิลมุ้งพ้อง
 งามสอยเสนายักษ์
 เมื่อนิทรชิตหัก
 ค่างนบทยอดอภัย
- จอมพลา กรแซ
 กางเกล้า
 ทูลบาท พระนา
 ทราบสิ้นศกกล ๑
 พระลักษณ
 เคิกกล้า
 คอยพิ ก่อนพอ
 เคิกร้ายภายหลัง ๑
 เกณฑ์จัก ทพิชัย
 นอบน้อม
 ชนาคหมวก กองแซ
 พริ้งปลื้มเหล่าหาญ ๑
 แต่งองค์ ทานนา
 เสกไฟฉาย
 กตกนก รดชัย
 ท่งกว้างกลางแปลง ๑
 พระลักษณ เสกแซ
 ใหญ่น้อย
 ทพิอย่าง ไถฤ
 ถัดวันแถลงการ ๑

๑ พลมารมารบครึ่ง	ไต่ไต่ กัก
ค้อนแต่พวกพลไกร	ออกหน้า
ค้อนเมื่อหม่พลประไลย	ลงมาก แล้วนอ
จึงจะออกโรมว่า	รกรันผญเอง ๑
๑ ฟังคำซ้ำประกาศครึ่ง	นัก
จักรับรบเคียวสุ	อย่ารอน
โยธาทศนัชช	ชมฤทธิ เกษนา
ข้างกรังกลศึกส่อน	อาคมตั้งตาแล ๑
๑ ลูกลมโลกรดเลี้ยว	ไล่พา นรเชย
กระโชกโยกมือสวา	วังซ้อง
กลางทิวคั่นเค็มประคา	วังไขว่ ขวางแซ
ศรหวนบ่อให้ค้อง	ทวาค้อนแตกกราว ๑
๑ ลางลิงไกรล้ำโคก	เขี้ยว
คร่หนึ่งหนึ่หน้าหลย	เล่นผ้าย
ข้างจวนเจอะนังนย	นอหมอย กระแตกเซย
นายข่าวแตกแยกย้าย	ยันทั้งทัพหลวง ๑
๑ คิล่วงมาไกลรัด	พระลักษณ
แกลังหยาบยื่นมือพักตร์	เพ่งจ้อง
คยหักคชักรยัก	เคียรเวยะ หยันแซ
พระลักษณพิโรธร้อง	ว่าเขี้ยหนมาน ๑

๑ ทวีท่านเป็นข้าพระ	อวตาร
ถวายสัตย์ปฏิญาณ	คำให้
ไยกลับคมมารพาล	เพียงชบด ฌรณญา
ไยชยาภพระเกษไค	กังนณกโณน ๑
๑ หนึ่มาว่าอยู่ควั้ย	พระรวม
อวยเหือทำสงครวม	เกือบม้วย
ไยมีทกแทนความ	ชอบสั๊ก สิ่งนา
ทกพัคัศรพออยู่ควั้ย	สิไค้สารพัน ๑
๑ ฟังคำพิโรธร้อง	คอบวา นรเฮย
ทำชอบพระเชษฐา	จะให้
ผ่านกรุงอยุธยา	ยังกลับ ประทุษแซ
ช่วยยักษ์เพราะมักไค้	อวคอ้างไยอาบ ๑
๑ หนึ่มาแกล้งกล่าวพัช	พระลักษณ์
นาหว่านญาไครจัก	เคว่าด้า
คอบคูลกโคชัก	คูกแอก ทันญา
นั้สิทันเทิกหน้า	ไ้อ้างกลางสนาม ๑
๑ เสี้ยคายบ้ายแล้วจัก	เลิกฉรงค์
หาไม่ระบับองค์	จุงไค้
เร่งระมัทประหยคัง	หนักพรง ันนา
กล่าวเสร็จสรวให้	เลิกเข้าลงกา ๑

๑ ถิ่นถึงนิเวศน์เฝ้า	ทศคีรี
รากษสสุทนต์	ไต่ถ้อย
พ้อไปปราบไพร	แพ้นะ โฉนฤ
จึงกลับค่อม่ายคล้อย	รุ่งแจ้งพิทุงค์ ฯ
๑ กระบี่ว่าครันจัก	ทูลฉลอง เองนา
คูอย่างเยื่อหึงปอง	อวดอ้าง
จงถามแทคยทงผอง	พวกซึ่ง เห็นแซ
ทักพิศตรศรชกข้าง	อสรซึ่งทูลเสนอ ฯ
๑ หนุมานมีฤทธกล้า	กลางณรงค
แหลมเล็กกว่าสรีวงศ์	ยักษสัน
ไม่เขินก็เห็นคง	จับภษณ ไถ่นา
ท้าวสกับเพียงโกกกัน	ครัสท้วยหนมาน ฯ
๑ เสรีจักกักให้ผ่าน	ลงกา
แต่ขบคนเหนอยมา	พ้อให้
เมื่อยอินทวิชิตนา	วิรูป งามแซ
บำเหน็จจนยไค้	รบเรืองไชยเฉลิม ฯ

ภาพรามเกียรติ์ แบบไทยสมัยรัชกาลที่ ๕
๔ เรื่องตรงพระราชมรมทศกัณฐ์ควาหุงน้ำพ ๕ ถ่ายจากพระบรมเบญจวัตพระศรีรัตนศาสดาราม

หิ้งที่ ๑๐๒

ตอนหนุมานได้นางสุวรรณกัมพูมา

๑ วาครีกระบับยัง ยังเคียง ทองนา
ฝูงนกคั่นงว้าง รัยไช้
ควยคุศไชเมียง พักตร์สั่ง สนมแซ
เชิญนาฏกัมพูมาให้ เสกซ์ขึ้นมาปรางค์ ฯ
๑ กำนัลรัยสั่งแล้ว ครอบไลอย
ไปกรวยทูลอรไทย ถัดถ้อย
นางสกัษกรเทากไ จักขัก เกรงนา
ทรงเครื่องเสริ์เสกซ์กลัวย กลากเฝ้าขุนกบิน ฯ
๑ ลูกกลมโลมและเกี้ยว กลัยา
ชรอยพร้อมพาสนา นุชพ้อง
ขยัดงพลับพลาสา มีรักก็ไปรค ประทานแซ
สมันกเชิญมน้อง สกิตเบของบรรพรัฐรณ ฯ
๑ นางสะเทินเมินคอบถ้อย วาที
ข้าไช้สาวแสบ ลูกเต้า
ไยควรรคบัลลี สมนนาฏ คันทนา
ขอปลกเป็นเพียงเจ้า แก่เกอการงาน ฯ

๑ น้อยๆ ถัดมด้อยรูป นางเอียง ย่นนา
 ฟ้าใครใช้ขึ้นซึ้งเพียง เพื่อนเกล้า
 ว่าพลางย่างเยื้องเมียง มาโอย องค์แซ
 พาสถิตยัลลังก์เกล้า ลุยท้องลงเลียม ฯ

๑ นางสยัภหิตถ์ชวนค้อน คมไฉน นาเอย
 กุ๊กกั่วนไค้ไฉน นำแค้น
 เมื่อผัวพวงรวไรโดย ชลเนตร นองนา
 รักแน่คอยหน้อยแม่น ทุกขสันตามประสงค์ ฯ

๑ สุกห้ามความรักร้อน ทรวงกระสัน แม่อา
 คามนิคอย่าบิคิดัน ฝักเพยน
 ลิงยักษ์ยอมฝักกัน กระนั้นและ น้องเอย
 ไม่สนนิทมิคเมียน เหมาะแม่นมีอมาร ฯ

๑ ซึ่งรักอินทรชิตม้วย ชั่วแล้วแซ
 จักก่นกันแสงหา ห่อนพน
 ลองลุ่มอสุรรักพา นรลัก คราวเอย
 เกลือกกระชวนจิตคัพัน ฉ่ำล้ากุ่มภักธา ฯ

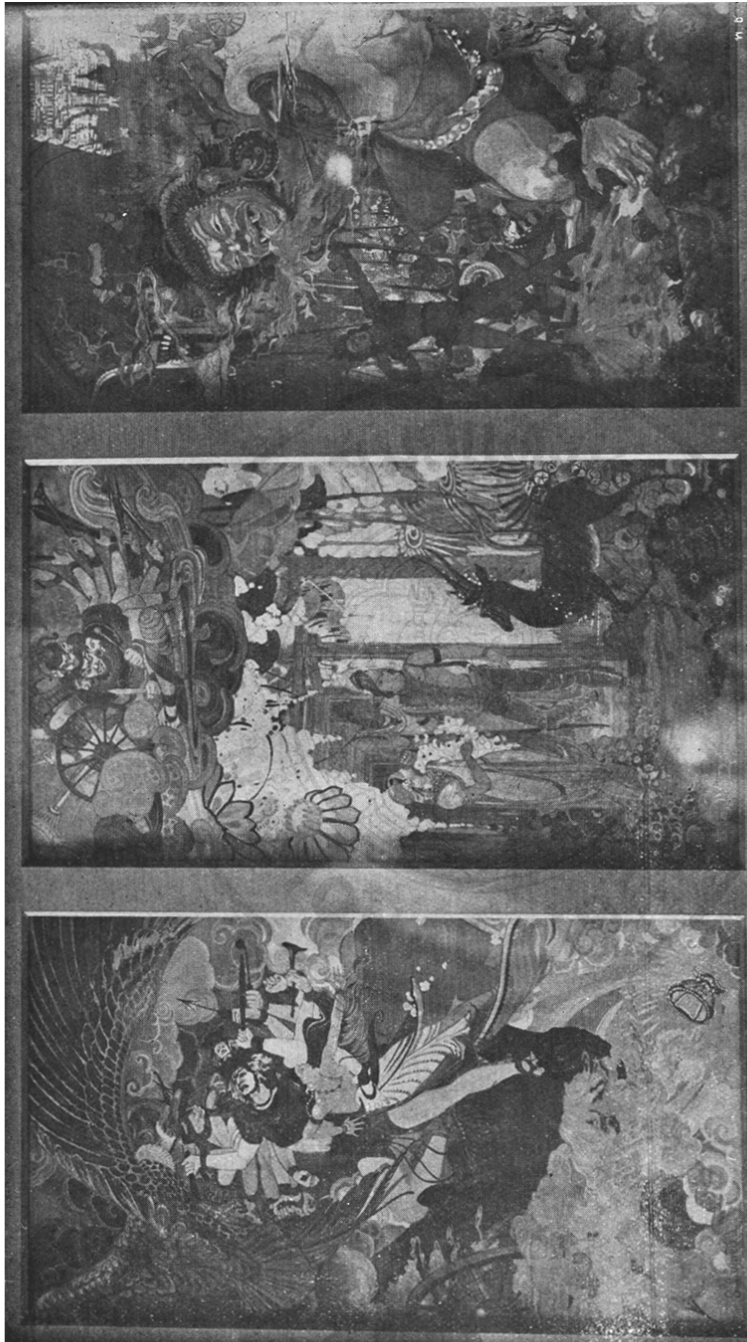
๑ ว่าพลางทางยั่วเย้า ยวนสมร
 รวยรักกระหวักกร กอศเกล้า
 เอนแอบแนบสนิทอน เหนือแท่น ทิพย์นา
 สองทราबरรักไว้ ระวังเคลิมนิทรา ฯ

๑	ปางนั้นพระลักษมณ์นั่ง คำรัสสั่งสุรการ นิลนันทน์รายนำสาร ถามเหตุหนหลังตั้ง	ชวตาร ภัยทั้ง เสนอจักร กฤษณ์ไช แต่คันจนปลาย ฯ
๑	แม้ว่าวายุบุตรเข้า ขอสิ้นครุสังหาร แม่นพระโอรสประการ เราะวังทัพค้ำ	รำยาญ ชีพมล้าง ไคกลัย แสคณา อยู่ถ้ำรวี ฯ
๑	รับสารสองกระบี่ไว้ เฝ้าบาทพระสุกร แถลงเหตุหนมานถอน ทูลเสร็จสกลสิ้นเค้า	รับจร คตแซ กรายเกล้า คนจาก พระนา กนิษฐให้สั่งความ ฯ
๑	ทรงครุฑหุยกิกรู้ หวังเกลื่อนเงื่อนอบาย ตรัสสั่งบุตรสุริฉาย เราะไปเองไค	แยบคาย สันแซ ศึกไว้ เตรียมมตรวจ ขมวนแซ ทวายแจ้งจริงไฉน ฯ
๑	ชนกระบี่ขำจัก พระอ้าองค์อำไพ กุมศรเสด็จไค เร่งคลุพพหัทธแคล้ว	พลไกร เสรีไช ผ่องแผ้ว คลาสุ รตแซ คลาตเข้าพงพี ฯ

๑ ครั้นถึงเทียบรถแก้ว กัษรต อุนชนา
 พระลักษณียอหัตถ์ประนค ขาทไท้
 แดลงเล่าลัษณคมค ตามเหตุ หลังแซ
 ขอฆ่าหนุมานไว้ แขนเบืองสงคราม ฯ
 ๑ ภูวไนยสคัยห้าม นัองรัก ท่านแซ
 พ้ออย่าเพ้อทวนหัก หม่นไหม้
 พรั่งนพเองจัก สังกต กอนนา
 แล้วสั่งพลไกรให้ ทพิ้งรวมไพร่ ฯ
 ๑ ฝ่ายลูกพายัพ นิทรา
 ประคยสรวพอลังการ กนกแพรว
 โลมกันขุมมาลา ปรายศึก สมรแซ
 แล้วสปราสาทแก้ว ยอยเฝ้าทศกัณฐ์ ฯ
 ๑ กุมภณชัยลพกตรียม ยินค บังนา
 เรือกนักร่วมแท่นมณิ หยอกเย้า
 บิครพิศพ้องศรี สดกกว่า กอนแซ
 เปนกะไรซ้ำเฝ้า นนอยบุญเรา ฯ
 ๑ แตร้วยโอรสไว้ ในธา นินา
 ใต้ฟุ้งนอนนอตา หลบไค้
 วันวานพ้อไปรา วเหินอย นักรฤ
 รงพิกลักหนอยให้ เทือกพันแรงโรย ฯ

- ๑ หนึ่มาแสดแสดร้างคอย วาที่
 ลูกกริ่งปรบขลุ่ยหนึ่ น้่าสั่น
 เชิญพระขันหมาก ควรเสด็จ ค้วยแซ
 จักจับมณเฑียรน้อย กระบี่ให้แตกฉาน ฯ
- ๑ ทศกัณฐ์คอยหัดถักอง ปรางค์รักน้
 คึกคักกับพ่อชัค ชอบถ้อย
 เหวยราพณ์เร่งเร็วจัก ทพิ์เทียบ ใ้วันน้
 พลไพร่ชายจักน้อย ชักล่อมวังเดิม ฯ
- ๑ จักเป็นสองทัพแม่น้ มاربิก เย็นแซ
 ึ่งประหารชีวิต ออย่าเว้น
 สั่งให้ฟันเชือกคึก คนทุก กองเฮย
 พยสวาน้าเหล่าน้ ม้กเข้ามาเมือง ฯ
- ๑ มโหธรรับสั่งแล้ว วยมา
 เร่งตรวจเตรียมมโหธา ครอบวัน
 สองทัพสรรพคัสตรา วุธช ทิวแซ
 สัารแสดวันทะลวัน แ่่งตั้งตามกระบวน ฯ
- ๑ ทศเคียรทรงเครื่องพร้อม พิไชยยุทธ์
 หักถ้จับคัสตราวุธ ใหญ่น้อย
 แล้วทรวสเรียววายุบุตร ตามเสด็จ มานา
 เถลิงรถเร่งพลคล้อย คลาตเข้าพนมวัน ฯ

๑ ครั้นถึงบรรพตไกล	สนามรณ รงค์เขย
กระษัตริย์ให้หยุดพล	พักไว้
ลงรณกับจรก	สัทศ เคียรแซ
ทูลว่าข้าขอให้	เสด็จยังอยู่พลาง ฯ
๑ ลูกจก้วยเวทียอง	กายา
ลอบสัทพิพจ	มิตรแล้ว
จับลักษณกับราม	มัทเหาะ มาแซ
พระจึงขับพลแล้ว	กลาเข้าตมมยอน ฯ
๑ ทศกัณฐ์สรวลกองเกย	ถึงพรหม โลกเขย
คยหัตถ์ฉกฉานชม	ชอยแท้
ครั้นนทปวารมณ	ราวกับ ปลิดแซ
เห็นชัคคัศรแพ	พ่ายด้วยเทศคนย ฯ
๑ ยัมมณษย์นายทัพทั้ง	สองคน ไค้แซ
ถึงล้อยคงพลอยชน	ชอกไว้
เสนาย่าผลอตน	ตามจับ พิเณกนา
ทั้งจิตคิดคิดว่าเหล้น	สนุกครั้งคราวเคียว ฯ

ภาพรวมเกียรติ เขียนตามความคิดฝรั่งที่เมืองปารีส

รูปชาย ทศกัณฐ์รบกับนนทสตา
รูปกลาง มหาดเล็กเปงเพนกว
รูปขวา พระรามแสดงศรผลาญกุ่มกัณฐ์

ภาพรามเกียรติ์ พระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว โปรดฯ ให้เขียนเลียนรูปแบบ
 รูปช้าง นกสหายแย่งนางสีดา
 รูปกลาง หงส์มานหักคอช้างอินทรี
 รูปวา สุนัขพหิมิตร

ห้องที่ ๑๐๗
ตอนหนุมานชุกห้องดวงใจ

๑ หนุมานจรจากเจ้า	ลงกา
ร้ายเวทยังไฉนนา	กอบกั
กันหม่อสรพลา	กรท่อน เห็นแซ
เหาะลืกลางสมยั	อยู่ถ้าหลานอินทร์ ฯ
๑ กระบี่นทร์ยังพ้องบุตร	พระพาย
หยิบกลองดั่งสมฉาย	ผาคฟ้า
มาส่งแก่พิชาย	ชมชื่น กันแซ
สองร่อนลงสู่หล้า	วัยเฝ้าพระนารายณ์ ฯ
๑ ทูลถวายชีพิตท้าว	ทศพัทรว
แกล้งเลศซึ่งลงนั	พรตพลั
ส่วนราพณสุดฤทธิจัก	โรมรบ พระนา
จึงเชอจำชอขบถ	แต่งข้าคัชณรงค ฯ
๑ ทรงสคัยปราโมทย์ไ	กัณ
ชมฉลากสองล้ำก	เลิศผู้
อาสาคังคคคัก	อสรเสร็จ สลายแซ
ความชอใครไยสู้	พนองสองนาย ฯ

- ๑ แล้วผืนประภาสธัฏฐิ พระอนุช ทานนา
เจ้าพิโรธพายุบุตร บอกรู้
เขาไปไม่เป็นคฤ คำกล่าว โทษนา
เมื่อพระนรสิงห์ จะเอื้อนโอรสไฉน ฯ
- ๑ พระลักษมณ์รับผิดเอื้อน อายใจ ทูลแซ
ชนกระบี่ปรีชาใคร เปரியได้
ข้อสัจย์สถิตใน ความรัก คินา
ควรแก้ศกัทธิให้ อีราชเจ้าข่านาญ ฯ
- ๑ จึงกระษัตริย์บุตรไหว่ ยาทา ทูลแซ
ข้าใคร่ลงมารมา รุ่งใกล้
จักชุกกลองชีวา เข้ายั่ว มั่นนอ
เขี่ยเขาะทศกัณฐ์ให้ เลือดย้อยไฉนนา ฯ
- ๑ อีกทั้งมิ่งกุฎสร้อย สักวา
จักส่งคืนขุนมาร เมื่อน
ปางพระจักสังหาร ทรงถัน ศวแซ
ข้าบาทจักคอยขี้ชีพพร้อมพระแสง ฯ
- ๑ ทูลแล้วคลานคล้อยจาก หน้าผา
เหาะระเห็จคักคานาค พองฟ้า
สูงสามโยชน์ประมาณ เหมือนนาค ไว้แซ
ทศพัคค์พ่วงพ้อ โอรสทั้งสิบสรวล ฯ

- ๑ บิสิบหัตถ์คตยก้อง พร้อมกัน
 กระที่บรตเร่งพลขันธ ชัยเร้า
 ค่างชิงวิ่งพลวัน กลากลาค มาแซ
 หมายมันขันข้อเข้า พิฆาฏคั่นคี่ลึง ฯ
- ๑ ทศกัณฐ์ทะโกนกูร้อ เพี้ยกพา ยุบตรเซบ
 ไยจึงไม่ตรงมา หลีกเลี้ยว
 ไหนรามลักณธสองรา จงเร่ง โยนแซ
 พ้อจักหักคอเคี้ยว ยักน้อยานาน ฯ
- ๑ หนุมานเมื่อยักษ์ไถล ทพิจัก กรเซบ
 เหาะร่อนลงหว่างยักษ์ เขี้ยบกหล้า
 กระที่บยาทคักคัก ขวางรด ราพณแซ
 ย้องพักตรัยกคว้อ โยษฐเกล้ากลอกหงาย ฯ
- ๑ ชุกलोंงชีพิทให้ เห็นพลัน
 หิวระเวลงเวยะหยัน หยายเย็บ
 เหวยเหวยราพณอธรรม ชีพจัก มลายแซ
 นักร้องของใครเซ็บ หยั่งรู้ฤาไฉน ฯ
- ๑ เซมันมองข้องหน้าง อยู่ไย
 ไฉนไม่แผลงฤทธิ์ไกร แย้งยอ
 มือปากมากทำไม ใครมาก เปล่าพ้อ
 หัวักโถมันค้อ ไม้คั่นค่อณรงค์ ฯ

- ๑ เราเป็นลึงค่างล้ำ เลยมึง แล้วเซย
 หลอนราพนไ้รู้ถึง โฉกซ้า
 สิบหน้าอย่าพักตรึง ทำโกรธ เคืองเลย
 เคียวสียจักเกลอนหล้า บคนขึง ๑
- ๑ ยืนกล่อ้งร้องเรือกซ้า เขาๆ
 เห็นราพนไ้มื่อมา หลอกไ้
 รำเค้นเล่นไ้หล่ถื่อ กล่อ้งเชิด ซุแซ
 ชุตะคอกขอกไ้ เบียงหน้าประหนึ่งขาย ๑
- ๑ ทศเคียวเห็นแท้แท้ง คีลา
 ครอบทริเกรงชีวา จักม้วย
 จักแย่งขยาภพา นรขะยี้ เสียแซ
 จำจะพลอยโยนคัวย อ่อนไ้จิงคิ ๑
- ๑ ตรีพลางทางพลอยพั้อ หนุมาน
 พ่อรักเจ้าเปรียบปาน ลกแก้ว
 ปราสาทสิ่งศฤงคาร เมียมึง ไ้ให้แซ
 ฤาถลอกเมืองแล้ว ว่าไ้ยงทั้งกันย ๑
- ๑ เจ้ารู้ยู่แล้วสิ ยาปบุญ
 จงเร่งระฤกคุณ พ่อข้าง
 จักกลับก่อทารุณ ประทุษรุ้ ไทยแซ
 ถึงพ่อทาบฝ้ายข้าง กระบี่ต๋องนินทา ๑

- ๑ ขอบาทนควรงจิตต์ให้ บิตรงค์ เทอญพ้อ
 ออย่าผูกเวรกรรมจง ปลกแก
 หนมานทอขว่องค์ อสรกล้าว โฉนญา
 ด้งเค็กอมหัตถ์แท้ ไ้รู้ทางความ ฯ
- ๑ องค์พระราเมศวรเลียง เราเป็น ทหารเซย
 เพอจะปรายยุคเชญ ขากหล้า
 เอสัตย์เมอศักเห็น ผิดแขย ยุทธนา
 ด้วโลกสิมีหน้า เฟิกอไข้อย ฯ
- ๑ แม่เืองไควรวอดพัน มรณา นั้นเซย
 จงส่งองค์ สักา หน่มเห็น
 โอนอ่อนหย่อนพยศสา รภาพ ผิดแซ
 พระะไปรคไทยเจ้า รุ่งน้อมฟังสอน ฯ
- ๑ ทศเคียรสทียเพียง เพลิงเผา อกเฮย
 ออกซ้อส่งนงเยาว์ ยิงกลุ้ม
 ร้องไปไ้ว่าเรา รบพุ่ง แพ้ญา
 หากนักลีทรีเซลาคลุ้ม จิงไ้ด้วงใจ ฯ
- ๑ เสี้ยแรงกยปลกเลียง ปูนัน ให้นา
 เกรองกษัตริสารพัน เสรีจัน
 มังยังกลีบขกตัญญู ญต้อ กุแซ
 เมื่อนบิกคิกปลอกปลัน ปกไ้ป้องผลาญ ฯ

๑ กตายนำให้	ภานาม สนั่นเซย
ถ้อยคำขบขันขำ	จิตต์หมั่น
มึงกลับนัยถอยรวม	ลักษณะแรง คั่นแซ
มึงกุกังวาลนั้น	ไซให้ทรชน ฯ
๑ หนมานร้องว่าหน้า	ไม่อาย
ให้เสรีจวนเสียกาย	กลับได้
ปลุกเปลืองเครื่องแต่งกาย	โยนส่ง อสุรแซ
ร้องกระซิบสำทให้	ส่งแก้วกลียา ฯ
๑ ราพณ์ว่าซ่อนอย่า	เจรจา เลยเซย
เราเผ่าพงศ์พรหมา	อิราชไท้
ไปเขลาขลาคชีวา	ว้ายวอค ทอกแซ
เสียเล่ห์มละชีพไท้	ไป้องอนใคร ฯ
๑ เองบอกมณยทั้ง	ล่องรา
สุริเยศหย่อนเวหา	ย้ายแล้ว
พรั่งจักยกthona	การทราย มรณแซ
พลางสั่งพลคั่นแคล้ว	กลับเข้าลงกา ฯ

